

Nr B 2311
September 2018

Dela prylar, yta, bil och tid

Delningsekonomi i kommunerna

Tova Andersson, Hanna Matschke Ekholm, Liv Fjellander, Steve Harris, Hanna Ljungkvist och Yuqing Zhang

Författare: Klicka här för att ange författare

Medel från: Avfall Sverige och IVL Svenska Miljöinstitutet

Rapportnummer B 2311

ISBN 978-91-88787-72-9

Upplaga Finns endast som PDF-fil för egen utskrift

© IVL Svenska Miljöinstitutet 2018

IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Box 210 60, 100 31 Stockholm

Tel 010-788 65 00 // Fax 010-788 65 90 // www.ivl.se

Rapporten har granskats och godkänts i enlighet med IVL:s ledningssystem

Förord

Det finns ett stort behov hos kommuner av erfarenhets- och kunskapsutbyte kring delningsekonomi. Att inspireras av varandra och få inblick i vilka framgångsfaktorer andra kommuner funnit, hur ekonomiska och juridiska problem lösts och hållbarhetseffekter följts upp. Avfall Sverige och IVL Svenska Miljöinstitutet har därför tagit fram denna rapport och tillhörande vägledning utifrån en kartläggning av vad som görs på kommunnivå, en enkätundersökning med cirka 30 svarande kommuner, intervjuer med åtta av dem och bedömning av potentialen till minskad miljöpåverkan.

Syftet med projektet är att vägleda kommuner i hur de kan dela mera mellan sina verksamheter och med sina invånare både när det gäller yta, mobilitet, saker och data, tid eller kompetens för att minska sin miljöpåverkan och bidra till ett hållbart samhälle. Vi vill öka kunskapen om vilka resurser kommuner delar, varför delning sker och vilka hinder som finns för delning och samtidigt inspirera fler kommuner att dela resurser genom att synliggöra konkreta initiativ och dess miljöbesparingar. Därför har vi tagit fram denna rapport och i tillhörande vägledning identifierat framgångsfaktorer för hur kommuner kan jobba med delningsinitiativ. **"Dela prylar, yta, bil och tid. En vägledning till delningsekonomi i kommunerna" finns att ladda ner på ivl.se**

Rapporten är skriven av Tova Andersson, Hanna Matschke Ekholm, Liv Fjellander, Steve Harris, Hanna Ljungkvist och Yuqing Zhang. Stort tack till alla deltagande kommuner och särskilt till projektets referensgrupp: Anna Drakenberg, Värmdö Kommun, Nina Wolf, Göteborgs Stad, Hanna Bergman, Falu Kommun, Savita Uphadyaya, Malmö Stad, Maria Saxe Länsstyrelsen Dalarna och Maria Nordmark, Sigtuna kommun.

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Innehållsförteckning.....	4
Sammanfattning.....	5
Summary	6
1. Bakgrund och syfte	7
2. Definition	8
3. Nuläge och analys	9
4. Metod.....	20
5. Goda exempel	22
6. Exempel på möjliga miljöbesparingar.....	27
Dela bil.....	27
Dela borrh.....	29
Dela kontor	31
Dela stol	32
Dela tröja.....	34
7. Delning i kommunal verksamhet	36
Drivkrafter	36
Hinder.....	39
Framgångsfaktorer.....	43
Utveckling av delningsverksamhet	46
8. Diskussion och slutsatser	47
9. Bilagor	48
Bilaga 1. Goda exempel på delning.....	48
Bilaga 2. Enkätfrågor.....	52
Bilaga 3. Intervjufrågor	54
Bilaga 4. Kommuner som enkäten skickades till	55

Sammanfattning

Delning handlar om att ge varandra tillgång till underutnyttjade resurser, som saker, ytor, transporter, tid, data eller kompetens. Det kan ske med eller utan vinstsyfte, privat eller kommersiellt och i de flesta fall utan ägarbyte. I Sverige finns en lång tradition och vana av att dela, både i grannskapet med tvättstuga, föreningslokaler och klädbytdagar, och samhälleligt med offentliga rum, kollektivtrafik och allemansrätt. Tilliten mellan människor är en av de högsta i världen enligt SOM-Institutet. Det gör steget att börja dela via nya tjänster och plattformar kortare. Intresset för delningsformer ökar hos invånarna. Avfall Sverige och IVL Svenska Miljöinstitutet har undersökt delning i svenska kommuner genom litteraturstudier, en enkät, uppföljande intervjuer och bedömning av potentialen för minskad miljöpåverkan. Många kommuner har idag enstaka initiativ för ökad delning, men det finns oklarheter och hinder för att delningen ska kunna skalas upp och utvidgas till fler områden. Få har mål, strategi och ett samlat ansvar för området, samtidigt har den digitala utvecklingen gjort att möjligheterna att dela på resurser så mycket större och tillgängligare för fler.

Det som framförallt delas mellan kommunala verksamheter idag är fordon och ytor men även tid och kompetens. När kommunen delar med sina invånare kan det handla om att kommunen delar med sig av en resurs, tillhandahåller en tjänst eller underlättar för invånarna att dela mer med varandra. Främst är det transportmedel och ytor som delas men även verktyg, utrustning, tid, kompetens och digitala plattformar delas. Att det är enkelt att dela är avgörande både för att medarbetare inom kommunen och invånarna ska vilja dela. Här kan kommunen underlätta både ekonomiskt och juridiskt och genom att erbjuda välfungerande plattformar och system för delning. Att det finns tillit till systemen spelar stor roll för att delningsinitiativen ska växa. Kommunen har också möjlighet att samverka kring och synliggöra delningsinitiativ från andra aktörer liksom att stödja samordning dessa emellan. Få kommuner har utvärderat de ekologiska, ekonomiska och sociala vinsterna med delning men ändå uttrycker många att delning inom kommunen har potential att bidra både till nya företag och affärsmodeller, till ekonomisk och ekologisk resurseffektivitet samt till samhällsvinster i form av större jämlikhet, delaktighet och gemenskap.

Summary

Sharing is about giving each other access to underutilized resources, such as things, space, transport, time, data or skills. This can be done with or without profit, either privately or commercially, and in most cases without a change of ownership. In Sweden there is a long tradition of sharing, both in the neighborhood with laundry facilities, civil society spaces and swishing cloth events, and socially with public spaces, public transport and freedom to roam. Trust among people is one of the highest in the world according to the SOM Institute. It makes the step of sharing through new services and platforms shorter. Interest in sharing is increasing among residents. Avfall Sverige and IVL The Swedish Environmental Institute has studied sharing at Swedish municipalities through literature studies, a survey, follow-up interviews and an assesment of the potential for reduced environmental. Many municipalities have a few initiatives for sharing, but there are uncertainties and obstacles for sharing to be up scaled and expanded into more areas. Few have goals, strategy and overall responsibility for the area, at the same time, digital development has made sharing opportunities easier and more accessible.

What is mostly shared between municipal organisations today is vehicles and space, but also time and skills. When the municipality shares with its inhabitants, it may be that the municipality shares a resource, provides a service or facilitates residents to share more with each other. It is primarily transport and space that are shared, but also tools, equipment, time, skills and digital platforms are shared. That it is easy to share is crucial both for employees in the municipality and residents wish to share. Here the municipality can facilitate both financially and legally and by offering well-functioning platforms and systems for sharing. Trust in the systems plays a significant role to make sharing initiatives grow. The municipality also has the opportunity to collaborate and visualize sharing initiatives from other actors as well as support coordination between them. Few municipalities have evaluated the ecological, economic and social benefits of sharing, at the same time, many express that sharing within the municipality has the potential to contribute both to new businesses and business models, economic and ecological resource efficiency and social benefits in terms of greater equality, participation and community.

1. Bakgrund och syfte

För att uppnå de Globala målen i agenda 2030 och Sveriges miljömål behöver vår konsumtion vara hållbar och använda cirkulära resurser så effektivt och länge som möjligt på ett sätt som ryms inom de planetära gränserna och bidrar till välmående. Det handlar om att kommuner, företag och individer gör medvetna val, tar väl hand om, lagar, delar, tillgängliggör och återanvänder det vi har så att vi inte konsumerar mer än vi behöver eller vad planeten kan återskapa. Det handlar också om att skapa förutsättningar för hållbar konsumtion genom hela värdecykeln. Att återanvända och återvinna material, att designa, producera, distribuera och affärsutveckla på ett sätt som gör hållbar konsumtion till norm.

Delning är en del av att förändra konsumtionen i en mer hållbar riktning. I Sverige har vi en lång tradition av att dela tvättstugor, badhus, daghem, kollektivtrafik och naturvärden genom allemansrätten. Den vanan kan man bygga vidare på nu när nya former för delning växer fram. Kommunal verksamhet handlar i grunden om att ta hand om gemensamma resurser och kommuner har därför stora möjligheter att stödja att de delas och återanvänds inom kommunens verksamheter genom att till exempel återanvända byggmaterial och inredning eller dela på transportpooler, lokaler eller utrustning mellan verksamheter. Men också genom att erbjuda invånare tillgång till lokaler eller odlingsmark, plattformar för delning av ting, tid eller transporter, eller system för återanvändning av saker. Den digitala utvecklingen har gjort möjligheterna att dela på resurser så mycket större och tillgängligare för fler. Många kommuner har idag tagit initiativ för ökad delning, samtidigt så finns det oklarheter och hinder kring hur delningen ska kunna skalas upp och utvidgas till fler områden.

Avfall Sverige och IVL Svenska Miljöinstitutet har i samband med denna rapport också tagit fram en vägledning för hur kommunen kan jobba för att öka delningsekonomin inom kommunens verksamheter och mellan kommunen och invånarna:

”Dela prylar, yta, bil och tid. En vägledning till delningsekonomi i kommunerna” finns att ladda ner på ivl.se

2. Definition

Delningsekonomi handlar om att ge varandra tillgång till underutnyttjade resurser (saker, ytor, transporter, tid, data eller kompetens). Det kan ske med eller utan vinstsyfte, privat eller kommersiellt och i de flesta fall utan ägarbyte.

Begreppet delningsekonomi definieras olika av olika aktörer. En del inkluderar bara den delning som sker mellan individer, peer-to-peer, en del bara de former där en digital plattform är basen, en del bara den delning som inte innebär att ägande skiftats. En del fokuserar på hållbarhetsaspekterna som underutnyttjade resurser och resursbesparing, medan andra fokuserar på de affärsmodeller som delning öppnar för. I det här projektet använder vi en pragmatisk definition utifrån vad som har störst potential att inspirera till ökat delande av resurser inom kommunen. I projektet ligger att titta på delning inom kommunen och mellan kommun och invånare, det inkluderar alltså organisationer som tillhandahåller delningen. Det finns också både intressanta lösningar som inkluderar ekonomiska transaktioner och inte. Vi fokuserar i första hand på system för delande som inte skiftar ägande, men ser också att återanvändning av saker som idag går till återvinning är ett av de områden som många kommuner jobbar med som en del av sina delningsverksamheter och som har stor utvecklingspotential (som kontorsinredning och byggmaterial inom kommunen, eller återbruk mellan invånare på återvinningscentraler), så därför har vi också inkluderat dessa. I ett längre perspektiv och i samband med att synen på ägande förskjutits från ägande till användande så fungerar många av de här plattformarna som delning där man hämtar något när man behöver det och lämnar tillbaka det när man är klar.

Vår definition innebär att det kan vara individer eller organisationer som erbjuder system som underlättar för deltagare att dela, byta eller återanvända resurser med varandra (så att grannar hittar bortskänkes i närområdet, odlare hittar tomtägare, eller matlagare får middagsgäster). Eller det kan vara plattformar som utför tjänster i samband med delningen (hyr ut verktygen, försäkrar bildelningen eller uppgraderar det som ska återanvändas).

Inom kommunen

Delningsekonomi inom kommunen kan innebära att olika delar av kommunal verksamhet ger varandra tillgång till underutnyttjade resurser, med eller utan ekonomisk transaktion. Till exempel att bilpoolen används av fler verksamheter fler delar av dygnet, att inredning från ett kontor görs om och används i en ny skola eller att man delar lokaler eller maskiner mellan verksamheter.

Mellan kommun och invånare

Delningsekonomi mellan kommunen och invånare kan innebära att kommunen erbjuder invånare att dela resurser med kommunen, tillgång till lokaler, odlingsmark, verkstäder. Eller att kommunen erbjuder en plattform där invånare kan dela med sig av sina resurser till kommunens verksamheter, läsläsning, språk café, eller fallfrukt till skolkök. Eller att kommunen stödjer delning mellan invånare genom att erbjuda till exempel cykelpool, fritidsbank för utrustning eller klädbytdagar.

3. Nuläge och analys

I dagsläget är delningsekonomin andel av den europeiska marknaden liten men den växer snabbt. Bruttointäkter inom EU från både delningsplattformar och leverantörer av delningstjänster uppskattades till 28 miljarder Euro 2015.¹ Intäkterna från delningsekonomin inom EU har nästan fördubblats på fem nyckelområden (korttidsuthyrning, persontransporter, hushållstjänster, professionella och tekniska tjänster och finansiering) och den fortsätter att expandera. Det finns stor potential för nya företag att fånga denna snabbt växande marknad. PwC uppskattar att delningsekonomin kommer att omsätta 335 miljarder dollar globalt år 2025.²

Nordea har gjort årliga undersökningar 2015³, 2016⁴ och 2017⁵ där man kan följa utvecklingen kring attityder och beteende för delning i Sverige. Undersökningarna visar att delningsekonomin stadigt växer. 2015 hade en av tio svenskar delat, 2016 var det 13 procent, och 2017 hela 17 procent. De som är mer aktiva i delningsekonomin och också vill dela med sig ökar men är fortfarande en liten andel. Det handlar om förtroende, först vill man se hur det funkar, först senare är man beredd att också dela med sig. Sustainable Brands undersökning från 2018 som har undersökt inställningen till delning visar att hela 83 procent är öppna för eller positiva till att låna andras saker, att 53 procent är öppna för eller positiva till att låna ut saker till andra, medan 49 procent är öppna för eller positiva till att äga saker tillsammans med andra.

Från globala till kommunala strategier

Det finns flera initiativ både nationella och på EU och FN nivå för att underlätta för en hållbar konsumtion och delningsekonomi. Hållbar konsumtion är ett av FN:s 17 globala mål. Det första delmålet (12.1) är att genomföra FN:s 10-års program inom hållbar konsumtion, 10YFP.⁶ Andra delmål är bland annat avfallsminskning genom förebyggande, återanvändning och återvinning, hållbar offentlig upphandling, en halvering av matavfall och hållbara livsstilar. Målet med 10YFP är att uppmuntra till och öka kunskapen om hållbar konsumtion och produktion och att öka samarbetet mellan aktörer och regioner och mellan offentligt och privat för en hållbar konsumtion och produktion. Naturvårdsverket är Sveriges fokuspunkt för 10YFP och ska inspirera till handling internationellt, nationellt, regionalt och lokalt. Det görs till exempel genom att lyfta fram och synliggöra goda exempel som stimulerar till ökat kunskapsutbyte. FN har upprättat en internationell databas online, SCP Clearinghouse⁷, där goda exempel och erfarenheter kan publiceras och delas. Sveriges regering har prioriterat att delta i programmet hållbar livsstil och utbildning (Övriga program är: konsumentinformation, hållbar offentlig upphandling, hållbara byggnader och byggande, hållbar turism, hållbara livsmedelssystem).

Det finns också en Europeisk agenda för delningsekonomi.⁸ Delningsekonomin väcker ofta frågor om hur dagens lagstiftning kan appliceras när de traditionella rollerna av köpare och säljare, anställd och

¹Europakommissionen, A European Agenda for the collaborative Economy, 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm

² PwC, Sharing or paring? Growth of the sharing economy, 2015 <https://www.pwc.com/hu/en/kiadvanyok/assets/pdf/sharing-economy-en.pdf>

³ Nordea, Digitalisering banar väg för delningsekonomin, 2015

⁴ Nordea, Så ser vi på delningsekonomi och delningstjänster, 2016, <http://feed.ne.cision.com/wpyfs/00/00/00/00/38/77/8F/wkr0006.pdf>,

⁵ Nordea, Gabrielsson I, Så ser vi på delningsekonomi och delningsekonomska tjänster, undersökning gjord av Yougov Sverige, 2017

⁶ FN, 2017, <http://web.unep.org/10yfp>

⁷ SCP Clearinghouse, 2017, <http://www.scpclearinghouse.org/>

⁸ Europakommissionen, A European Agenda for the collaborative Economy, 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm

egenföretagare samt vem som tillhandahåller tjänsten förändras. Enligt undersökningar i medlemsländerna är de stora frågorna krav för marknadstillträde, skydd för konsumenten, ansvar samt skatt och arbetsrätt. Samtidigt som man ser potentialen för att delningsekonomin kan innebära nya jobb, flexibla arbetsformer, nya affärsmodeller, nya tjänster, större utbud samt lägre pris. Agendan är därför en vägledning till medlemsstaterna för att säkerställa en balanserad utveckling av delningsekonomin.

Sveriges regering har antagit en strategi för hållbar konsumtion.⁹ Där ger regeringen konsumentverket i uppdrag att inrätta ett nytt forum för att främja hållbar konsumtion. Konsumentverket ska samla aktörer och sprida goda exempel och ta fram lösningar på hur konsumtionen kan bli mer hållbar. Konsumentverket har också fått i uppdrag samverka med andra berörda aktörer för att underlätta undervisningen om konsumtionens påverkan på miljön, exempelvis genom att verka för att skolmaterial och förslag på lektionsupplägg finns lättillgängligt. De ska också verka för en mer miljösmart konsumtion och livsstil genom att på olika sätt underlätta och stimulera val av bättre alternativ. Strategin poängterar särskilt områdena: livsmedel, transport och boende.

Det har genomförts en utredning om användarna i delningsekonomin *“Delningsekonomi på användarnas villkor”* som hade i uppdrag att kartlägga former för delning, roller och ansvar och om befintlig lagstiftning är ändamålsenlig samt vilka insatser som kan främja en positiv utveckling.¹⁰ Jämförelser gjorde med andra länder i Europa och stort fokus låg även på hur befintliga lagar påverkar denna nya ekonomi så som tvistlösning, tillämpning, rättigheter, skyldigheter och skattekonsekvenser. Utredningen konstaterar att deltagare i delningsekonomin är nöjda. Men om större grupper av befolkningen ska börja delta krävs mer information och vägledning. Många känner osäkerhet kring vad det innebär att handla med andra privatpersoner. Plattformarna är inte så bra på att informera om rättigheter, skyldigheter och skattekonsekvenser. Det är främst de som driver digitala plattformar för delning som ska informera användarna i sådana frågor. Utredningen föreslår att Konsumentverket får i uppdrag att informera och vägleda privatpersoner om vad delningsekonomiska transaktioner innebär. Vidare föreslås att Konsumentverket och Konkurrensverket i samråd med andra berörda myndigheter under tre år ska följa delningsekonomin utveckling i ett användarperspektiv.

Naturvårdsverket har under tre år anordnat workshops om hållbara livsstilar. I rapporten från 2016 framkommer vikten av dialog i värdekedjan. Saker som kan underlätta delning är att skapa allmänna platser ej avsedda för konsumtion; att införa bidrag för att dela upp större bostäder i flera mindre hem eller att reformera skattesystemet så att reparation, delande av produkter och utbyte av tjänster premieras till exempel reparations avdrag. 2017 var aktuella frågor hur insatser kan skalas upp, vad som är överförbara framgångar mellan områden och hur stödsystemen kan anpassas.¹¹

Forskning kring delning

Det pågår en mängd forskningsinitiativ kring delningens möjligheter att bidra till resurseffektivitet och cirkulär ekonomi med fallstudier i städer världen över. I projektet *“Urban Sharing - From excess economy to access economy”*¹² granskas institutionella processer för att diskutera hur urban delning av tillgångar, utrymmen och färdigheter kan nå upp till sin hållbarhetspotential i åtta städer från fem

---

⁹ Regeringskansliet, Strategi för hållbar konsumtion, 2017, <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/strategi-for-hallbar-konsumtion/>

¹⁰ SOU 2017:26. Utredningen om användarna i delningsekonomin. Delningsekonomi på användarnas villkor.

¹¹ Naturvårdsverket, Från ord till handling-hållbara livsstilar, 2016

¹² Urban reconomy: Sharing for cirkulär resource efficiency (pågående projekt). Lunds Universitet [http://portal.research.lu.se/portal/en/projects/urban-reconomy-sharing-for-circular-resource-efficiency\(1d32ac44-e92b-47fb-87ef-4a41c23d14a0\).html](http://portal.research.lu.se/portal/en/projects/urban-reconomy-sharing-for-circular-resource-efficiency(1d32ac44-e92b-47fb-87ef-4a41c23d14a0).html) [Hämtad 30 okt. 2017]

kontinenter. I "Urban reconomy: Sharing for cirkular resource efficiency"¹³ undersöks potentialen för delningen av saker, tid, kunskap och utrymme att bidra till resurseffektivitet och cirkulär ekonomi.

Projektet tittar på Malmö, Köpenhamn, Helsingfors, London, Berlin och Barcelona.

Forskningsprojektet "Sharing Cities Sweden" ska på försök utveckla delningstjänster baserade på digitala plattformar i Göteborg, Malmö, Stockholm och Umeå för att undersöka delningsekonomins möjligheter och risker och för att vara en nod för lärande. Projektet "Delningens potential" (IVL, KTH och Lunds universitet) ska identifiera framgångsfaktorer för att skala upp delningsinitiativ inom ytor, verktyg och transporter.

Många delningsinitiativ bygger på närhet mellan de som ska dela resurserna och startas av invånare lokalt med hjälp av plattformar för delande. Det visar de invånarinitierade resurserpooler och system för att dela verktyg, fordon, trädgårdar, utrymmen och kläder i Barcelona, Malmö och London som studerats i Urban Sharing - The rise of collaborative consumption and co-use of spaces.¹⁴

Den intensiva stadsutvecklingen där städerna antas växa med 50 procent till 2050 ställer också stora krav resursförbrukning och fördelning, vilket är en viktig utgångspunkt för många pågående stadsutvecklingsprojekt. Inte minst inom områdena mobilitet, hållbart boende och ytfördelning kommer delning och olika typer av beteendeinsatser vara viktiga för att uppnå städer med attraktiv livsmiljö som också når uppsatta miljö- och hållbarhetsmål. I projektet Resurseffektivitet och Cirkulär ekonomi tittar Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien på bland annat på hur delning av lokaler kan optimera användandet av befintliga byggnader. Julian Agyeman skriver i Times om hur stadsutvecklare och beslutsfattare fokus på teknik snarare än människor i "Smart Cities" skapar dumma städer. Och hur synen på delningsekonomi som en främst ekonomisk fråga skapar ohållbara konsekvenser. Många av de stora delningsplattformarna har riskkapital med krav på snabb tillväxt och högvärdesbaserade exitstrategier. Taskrabbit som började för att underlätta för grannar att hjälpa varandra med ärenden och sysslor riskerar att skapa osäkra arbetsvillkor. Airbnb som ville personifiera resor riskerar att konkurrera ut tidigare verksamheter. Agyeman ser istället en potential för framtida "smarta städer", som innebär att smart teknik utnyttjas för delning och solidaritet, snarare än för konkurrens, inkapsling och splittring med globala race mellan städer för att locka till sig kapital.¹⁵

Duncan McLaren och Julian Agyeman talar i boken Sharing Cities¹⁶ om vinsterna med att gå från "Sharing economy" till "Sharing cities" där kommuner spelar en huvudroll. De hävdar att traditionella former av delning har undergrävt i moderna städer genom social fragmentering och kommersialisering av det offentliga rummet. Samtidigt som skärningspunkten mellan städernas fysiska nätverk, ny digital teknik och nya former för delning ger städerna möjlighet att koppla samman smart teknik med rättvisa, solidaritet och hållbarhet. De föreslår ett nytt "delningsparadigm" som går längre än delningsekonomins fokus på enskilda aktörer och initiativ. Som en modell för

---

¹³ Urban Sharing - From excess economy to access economy (pågående projekt). Lunds Universitet

¹⁴ Bradley, KTH, Urban Sharing - The rise of collaborative consumption and co-use of spaces. Bradley. K., Ekelund. L. (2015) Dela är det nya äga. Producerad av LottaFilm 2015. www.delafilmen.info.

¹⁵ Agyeman och McLaren, Smart Cities Should mean Sharing Cities, 2014, <http://time.com/3446050/smart-cities-should-mean-sharing-cities/>

¹⁶ McLaren, D. and Agyeman, J. 2015, Sharing cities. MIT Press ISBN 9780262029728

¹⁶ Urban reconomy: Sharing for cirkular resource efficiency (pågående projekt). Lunds Universitet [http://portal.research.lu.se/portal/en/projects/urban-reconomy-sharing-for-circular-resource-efficiency\(1d32ac44-e92b-47fb-87ef-4a41c23d14a0\).html](http://portal.research.lu.se/portal/en/projects/urban-reconomy-sharing-for-circular-resource-efficiency(1d32ac44-e92b-47fb-87ef-4a41c23d14a0).html) [Hämtad 30 okt. 2017]

¹⁶ Urban Sharing - From excess economy to access economy (pågående projekt). Lunds Universitet

¹⁶ Bradley, KTH, Urban Sharing - The rise of collaborative consumption and co-use of spaces. Bradley. K., Ekelund. L., Dela är det nya äga. Producerad av LottaFilm 2015. www.delafilmen.info.

¹⁶ Agyeman och McLaren, Smart Cities Should mean Sharing Cities, 2014, <http://time.com/3446050/smart-cities-should-mean-sharing-cities/>

¹⁶ McLaren, D. and Agyeman, J. 2015. Sharing cities. MIT Press ISBN 9780262029728

delning som inte alltid är kommersiell men gemensam och uppmuntrar tilltro och samarbete. De har gjort fallstudier i San Francisco, med start-up kulturen som bygger på open source på kollaborativa plattformar; i Medellin, som vänt den sociala marginaliseringen genom en omvandling av vattentankar till gemensamma offentliga utrymmen och införandet av det hållbara Metroplus-buss-transitsystem; i Seoul, som tidigt utropade sig till sharing city och som ser det som sin roll att underlätta och skapa infrastruktur för att delningens system ska fungera; och vidare i Köpenhamn, Amsterdam och Bengaluru. De poängterar potentialen för att skala upp delningsparadigmet genom lokala myndigheter. De visar hur delning kan förändra värderingar och normer, möjliggöra samhällsengagemang och politisk aktivism och återbygga "urban commons".¹⁷

En hållbar stadsutveckling är viktig för den regionala utvecklingen, såväl i Sverige som internationellt, och efterfrågan på nya delade mobilitetslösningar är stor. Forskningsprojektet "Hållbara och attraktiva stationssamhällen"¹⁸ utmanar idén om bilen som den enkla lösningen och ska ta fram lösningar för en bilfriare livsstil för samhällen utanför storstäderna. Mobilitetstjänsterna tar avstamp i transportlösningar med bonussystem som premierar hållbara resvanor.

Harald Heinrich lyfter flera perspektiv på delningsekonomin möjligheter att bidra till en hållbar konsumtion, bland annat i hur postmaterialistiska värderingar påverkar konsumentvanor, i debatten om tillväxtens gränser och genom nya indikatorer på välmående och livskvalitet. Det stora intresset för delningsekonomin gör att den har stor potential att växa och bli norm snarare än ett alternativ. Heinrichs poängterar att en hållbar delningsekonomi utvecklas i skärningen mellan system för produktservice, återbruksmarknader och kollaborativ konsumtion och ej bör begränsat till peer-to-peer. För att nå sin hållbarhetspotential behöver den inkludera B2B, civilsamhällets aktörer och offentliga aktörer. Han efterlyser mer forskning på ett flertal områden relaterat till delningsekonomi: kring drivkrafter och hinder för delningsekonomi; de ekonomiska, ekologiska och sociala effekterna av delningsekonomi; scenarios för delningsekonomin utveckling under olika politiska, samhälleliga, ekonomiska, och ekologiska förhållanden; möjligheterna för beslutsfattare, näringsliv och civilsamhälle att forma en hållbar delningsekonomi; relationen mellan delningsekonomi och traditionellt ägande och vad de innebär för ekonomisk tillväxt, grön tillväxt, bortom tillväxt och minskad tillväxt; av begreppet delningsekonomi och nya former för ägande, konsumerande, producerande och former som suddar ut gränsen mellan producent och konsument; transformativ forskning och utveckling inom delning av saker, mobilitet och ytor för att stödja uppskalningen av delning.¹⁹

Tidigare beräknade miljöeffekter av delning

I forskningsrapporter återkommer man till att det finns för lite beräkningar gjorda på de faktiska miljöeffekterna av delning och att det saknas metoder för att beräkna rekyleffekter. Pettersson har utifrån intervjuer utvecklat en analytisk ram för utvärdering av delningsinitiativ. Hon har utvecklat 19 utvärderingsindikatorer för att utvärdera ekonomiska, ekologiska och sociala vinster och prövat dem på projektet Fixa till i Lund. Indikatorernas relevans varierade mellan initiativen beroende på organisation, syfte och mål, men gemensamt var att indikatorer som gav ökad förståelse för såväl verksamheten som dess besökare var mycket relevanta.²⁰

Exempel som att bilar enbart används åtta procent av tiden och en borrmaskin endast 6-13 min över sin livstid återkommer i resonemang kring delning hos tillexempel Botsman²¹ och Belk²². Men

¹⁷ Ellard Colin, Urban Studies: Blueprint for a cooperative city, 2016, <http://www.nature.com/articles/528330a>

¹⁸ <http://hallbarastationssamhallen.se/>

¹⁹ Heinrich, Sharing Economy A potential new pathway to sustainability, 2013

²⁰ Pettersson, T Delningsekonomin vinster -Hur bör kollaborativa verksamheter utvärderas? 2017

²¹ Bootsman, R. and Rogers, R., What is mine is yours – how collaborative consumption is changing the way we live, London: Collins, 2011

beräkningarna skiljer sig för sådana exempel åt beroende på hur scenariot ser ut och kan därför vara svåra att ha som beslutsunderlag.

Centre for Sustainable Communications vid KTH har visat att digitalisering både kan stimulera en mer hållbar konsumtion, samtidigt som det finns risker i att digitalisering också underlättar en ökad konsumtion.²³ Börjesson Rivera har studerat rekyleffekter i miljöbedömningar av informations- och kommunikationsteknik (IKT) och sett att dessa riskerar att ta ut de positiva hållbarhetseffekterna. IKT kan ha negativ miljöpåverkan genom produktion, användning och avfall eller positiv miljöpåverkan genom att IKT-produkter och tjänster ersätter andra. Miljöbedömningar förbiser ofta rekyleffekter, till exempel att de pengar som sparas genom att sänka kostnaderna på grund av IKT-inducerad energieffektivitet används för konsumtion av andra varor och tjänster som också behöver energi i sin produktion. Rekyleffekter skulle behöva belysas på ett transparent sätt. Samtidigt saknas det metoder och fallstudier för att bedöma rekyleffekter. Möjliga metoder skulle kunna innefatta scenariotekniker och ekonomiska modeller.²⁴

Nordiska ministerrådets rapport "Environmental impacts and potential of the sharing economy"²⁵ fokuserar på delningens potential att bidra till utsläppsminskningar, och kommer fram till att flera delningsinitiativ har potential att minska utsläppen. Transport har den största potentialen, logi och hyra av mindre kapitalvaror kan också bidra till utsläppsminskningar. Tjänster verkar ha mindre potential. De har analyserat potentialen för utsläppsminskningar från delningsalternativ som erbjuder tjänster med lägre priser och/eller bättre kvaliteter jämfört med att äga egen bil. När folk sparar pengar genom en delningstjänst kommer de att använda alla eller en del av dessa besparingar på andra varor och tjänster som kan orsaka miljöskador. Exempel från Danmark och Norge tyder på att den indirekta rekyleffekten kan vara så hög som 3 ton och 814 kg CO₂e-utsläpp per bildpoolsdeltagare och år, om man använder data för utsläpp från genomsnittlig konsumtion. Rekyleffektens egentliga storlek beror på hur mycket som sparats genom att dela bil, hur mycket av besparingarna som används på annat och vilken typ av varor och tjänster pengarna spenderas på. De ser också att närheten till de saker som delas är en avgörande faktor då transporter av sakerna många gånger riskerar att ta ut den positiva effekten från delning.

Delning är många gånger ekonomiskt fördelaktigt för konsumenterna och kan också förbättra samhällsekonomin med bättre användning av befintliga bilar, bostäder och andra varor och minskad produktion av nya enheter. Myndigheter bör se över om det finns onödiga regleringar som hindrar delningsekonomin utveckling. Delningsekonomin kan också bidra till minskad miljöpåverkan, men det beror på konsumentbeteenden och hur sparade medel används. Men om alla växthusgasutsläpp prissätts och regleras så bör delning kunna ge individen och samhället vinster utan att öka belastning på miljön.

---

²² Belk, You are what you can access: Sharing and collaborative consumption online, 2013

²³ CESC - Centre for Sustainable Communications vid KTH. Digitalisering och hållbar konsumtion. Underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet. 2015. ISBN 978-91-620-6675-8.

²⁴ Börjesson Rivera et. al, Including second order effects in environmental assessments of ICT, 2014, <https://doi.org/10.1016/j.envsoft.2014.02.005>Get rights and content

²⁵ Skjelvik, Erlandsen, Haavardsholm, Nordiska ministerrådet, Environmental impacts and potential of the sharing economy, 2017

Hinder och drivkrafter

Utredningen om användarna i delningsekonomin lyfter fram flera drivkrafter för den ökande delningen: finanskrisen, miljömedvetenhet, behovet av minskad resursförbrukning, digitalisering, viljan att interagera mer socialt liksom skiftet från att vilja äga själv till att hellre dela.²⁶

Nya konsumtionsmönster bygger ofta på en ökad digitalisering och nya digitala konsumtionsplattformar. Utvecklingen driver på delningsekonomin och möjliggör nya former. Det kan handla om att tillgängliggöra varor och tjänster för varandra som när Hygglo matchar verktygsägare med användare eller Skjutsgruppen som stöttar samåkning. Eller handla om crowdsourcing av idéer, data eller finansiering som när Minecraft och FN i Block by block samskapar städer, Ifixit samlar lagningsmanualer online eller kickstarter möjliggör nya projekt. Eller handla om dematerialisering som genom Spotify eller Netflix.

I Sverige finns en lång tradition och vana av att dela, både i grannskapet med tvättstuga, föreningslokaler och klädbytdagar, och samhälleligt med offentliga rum, kollektivtrafik och allemansrätt. Den mellanmännsliga tilliten är en av de högsta i världen,²⁷ det gör steget att börja dela via nya tjänster och plattformar kortare. Det har skett flera normförflyttningar som ger delningsekonomin en skjuts. Det har blivit fint och ett mått på att man har tid att göra saker själv (surdeg, korvstoppning och pressa juice), eller ta till vara på saker (klä om den ärvda soffan, ta hand om sina skor). Saker med en historia har fått ett uppgraderat värde, möbler och vintagekläder är både accepterat och det har blivit mode att mixa gammalt och nytt. Hos många yngre ses en förskjutning från ägande till delande, med ett ökande intresse för kollektiva boendeformer, mer gemensamhetsytor och även mindre egen bostadsyta om det innebär större gemensamhetsytor.²⁸

I december 2014 gjorde PwC en studie i USA om delningsekonomin som visade att nästan sex av tio tillfrågade tyckte att tillgång till något är den nya formen av ägande och att drygt fyra av tio upplever att själva ägandet i sig är en börda.²⁹ Samtidigt pekar en annan amerikansk studie, där 90 000 hushåll tillfrågades om deras val att använda peer-to-peer-tjänster, på att bekvämlighet är det främsta skälet, före pris och långt före drivkraften att nyttja istället för att äga.³⁰

Enligt Nordiska ministerrådet är idén att "små och enkla miljöåtgärder kommer att leda till större förändringar" en myt.³¹ Forskning visar att positiva spridningseffekter för det mesta förekommer mellan likartade åtgärder, till exempel återvinning på jobbet kan uppmuntra till återvinning hemma eller köp av miljömärkta produkter kan sprida sig till rättvisemärkta produkter, men att små förändringar sällan går över i större livsstilsförändringar som att dela skridskoutrustning med grannbarnen skulle göra att jag går över till bilpool. Att information i sig skulle skapa beteendeförändring är en annan av de myter Nordiska ministerrådet lyfter. Påståenden behöver backas upp med handlingsutrymme, så att man får prova ett beteende och sen skifta attityd snarare än att övertygas först.

Det finns ett starkt samband mellan motivation och enkelhet. Enkelhet är mer stabilt över tid än motivation. Ju svårare en handling är desto mer motivation behövs för att utföra den. Ju enklare den

²⁶ SOU 2017:26. Utredningen om användarna i delningsekonomin. *Delningsekonomi på användarnas villkor*.

²⁷ B. Rothstein., S. Holmberg., S. Arkhede. *Mellanmännslig tillit i Sverige 1996-2016 somundersökning*. SOM-rapport 2017:16. http://som.gu.se/digitalAssets/1649/1649124_16-mellanm--nsklig-tillit-i-sverige-1996-2016.pdf

²⁸ United minds, *Hur vill unga i Stockholm bo i framtiden, 2014*

²⁹ PwC, *Delningsekonomi – hetaste trenden inför 2016, 2015*, <https://www.pwc.se/sv/publikationer/foretagare/delningsekonomi-hetaste-trenden-infor-2016.html>

³⁰ LRF, *Digitalisering & delningsekonomin*, *LRFs omvärldsanalys 2016, #1*.

<https://www.lrf.se/globalassets/dokument/foretagande/omvarldsbevakning/lrf-omvarldsanalys-2016-nr-1-webb.pdf>

³¹ O. Mont., K.Power., E. Heiskanen., H. Kuusi. Nordiska ministerrådet. *Nordiskt policy-sammandrag Förbättra nordiskt beslutsfattande genom att skingra myter om hållbar konsumtion.*, 2013 ISBN 978-92-893-2603-2 <http://dx.doi.org/10.6027/TN2013-564>

är desto mindre motivation krävs det.³² Samtidigt är inre motivation utifrån våra värderingar mindre beroende av förändrade omständigheter. Yttre motivation som incitament och bestraffning fungerar bra för tillfälliga eller enkla rutinhandlingar, men inte för mer komplexa och avancerade uppgifter, då har de visat sig till och med ha negativ effekt genom att de minskar kreativiteten och tränger undan den inre motivationen. Barbara L. Fredrickson har studerat positiva känslors förmåga att skapa inre motivation, större öppenhet och mer kreativitet medan negativa känslor ofta skapar rädsla för att göra fel och gör oss mindre benägna att prova nya saker eller vara kreativa.³³

Park och Armstrong lyfter att för att underlätta för delning behöver det vara enkelt. Men det krävs också tillit, ju mer formell delningen verkar vara desto lägre risk uppfattas av kunden. Både ekonomi och ideologi kan ligga bakom varför man delar. Man fäster sig mindre vid en produkt man hyr, men ju längre man har en produkt så ingår produkten i "the extended self" till exempel är en bil du leasar är inte din men den upplevs som det. Priset kan vara avgörande, vid delning/hyra kan man använda produkter man normalt inte skulle kunna äga. De noterar även att forskning på delningsekonomi saknas och att studier ofta motsäger varandra.³⁴ Bootsman som skriver och forskar om hur teknik förvandlar förtroende och vad det betyder för livet, jobbet och hur vi gör affärer, ser en stor förskjutning av förtroendemönster från institutioner till individer. Hon talar om tilltro som delningsekonomin valuta.³⁵

Enligt en tysk studie som undersökt drivkrafter hos studenter för att vilja använda Airbnb, (konsument till konsumenttjänst för att dela boende), och car2go, (företag till konsumenttjänst för bildelning), visade sig förtroende vara den viktigaste faktorn för att dela bil och kom strax efter kostnad som avgörande faktor för att dela bostad. Nyttan, användbarhet, tillit, ekonomisk besparing och familjaritet var gemensamma för båda, medan kvaliteten på service och känslan inför grannskapet också spelade in när det kom till att dela bil. Däremot spelade en mängd drivkrafter de förväntade sig ingen roll: miljöpåverkan, internetkapacitet, smartphonekapacitet och trend.³⁶ Samtidigt visar en nordisk studie att de främsta drivkrafterna bakom delning för individen är hållbarhet, nöje, rykte och ekonomiska fördelar. De poängterar den inre motiveringen som en stark bestämmande faktor till våra attityder.³⁷ Malmö stad har gjort en attitydundersökning till delning som visar att tillit är det största hindret för att dela mer. Här är hållbarhet och ekonomi de främsta drivkrafterna.³⁸

I Nordeas årliga undersökning av delningsekonomi svarade 2016 att den främsta drivkraften var att man ansåg att det är bra för den egna ekonomin, en möjlighet att spara eller tjäna pengar, för att få råd med annat, (50 procent) medan 35 procent också ser värdet i att hushålla med våra resurser på ett hållbart sätt. 2017 har de aktiva i delningsekonomi ökat. Nordea lyfter också förtroende som ett av de viktigaste kriterierna för att man ska vilja dela. Skillnaden mellan kön är inte särskilt stor. Undersökningen visar på att fler är intresserade av att låna än att låna ut. Bara två procent i Sverige gör både och, men intresset för att låna ut växer mest där flest sedan förut provat på att låna av andra, eller delat på andra sätt. Intresset är störst i storstäder som har större intresse av att hitta nya hållbara lösningar då många både bor trångt och trängs i trafiken. På bara två år har andelen som delar med

---

³² Fogg, BJ, What causes behavior change, 2016 .<http://www.behaviormodel.org/> [Hämtad 30 okt. 2017]

³³ Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology. The broaden-and-build theory of positive emotions. *American Psychologist*, 56(3), 218-226.

³⁴ Park och Armstrong, Collaborative apparel consumption in the digital sharing economy: An agenda for academic inquiry, 2017

³⁵ Bootsman, R. and Rogers, R., What is mine is yours – how collaborative consumption is changing the way we live, London: Collins, 2011

³⁶ M. Möhlmann, University of Hamburg, Collaborative consumption determinants of satisfaction and the likelihood of using a sharing economy option again, 2015

³⁷ Hamari Juho, Sjöklint Mimmi, Ukkonen Antti, The Sharing Economy: Why people participate in collaborative consumption, 2016

³⁸ Malmö stad. 2017. Malmöbon och delad konsumtion. www.malmö.se/innovationsarena

sig i Stockholm fördubblats till hela 11 procent.³⁹ Samtidigt som Nordeas undersökning visar att unga har ett större intresse för delningsekonomi och ett minskande intresse för ägande visar Naturvårdsverkets rapport om ungas förutsättningar för hållbar konsumtion att det som främst avgör om unga konsumerar hållbart är deras föräldrar. Unga agerar inte enbart efter sina föräldrars åsikter utan framförallt efter deras agerande.⁴⁰

Green Leap på KTH har utifrån en psykologisk indelning av värderingar visat på klara skillnader i hur olika målgrupper förhåller sig till hållbarhet, vilka hinder och drivkrafter de har och vilket stöd de behöver.⁴¹ Kunskapen om olika målgruppers gensvar på olika beteendeinsatser är låg. Många insatser för hållbar beteendeförändring har hittills talat främst till samhällsfokuserade individer som är medvetna om de globala perspektiven, är föregångare och vill känna sig som en del av något större, medan många tekniska plattformar för beteendeinsatser har riktat sig till framåtsträvare genom att bygga på tävlan, rationella val och att mäta individuella resultat. De har också tagit fram ett workshopmaterial för grupper som ska utveckla eller utvärdera lösningar för ett hållbart samhälle.⁴² De poängterar risken med att uppmuntra traditionella konsumtionsmönster med hållbara värden, vilket inte är hållbart i längden. Nordiska ministerrådet talar också om risken med att framhålla egenintresse och omedelbar vinst kan gör det svårt att skydda framtida generationers intressen, liksom att senare förespråka samhällseliga förändringar för vårt gemensamma välmående som inte ger mig personligen en omedelbar eller tydlig vinst.⁴³

Framgångsfaktorer för delning

Flertalet aktörer och studier har identifierat olika typer av stöd som skulle underlätta för delning. Några av dessa presenteras nedan.

Näringspolitiskt forums rapport *Sharing economy - embracing change with caution* beskriver hur delningsekonomin förändrar de ekonomiska drivkrafterna, med en snabb och billig utveckling som leder till en utbudschock, med låga inträdesbarriärer och möjligheterna att skala upp verksamheten utan större kapitalbehov, där tid och tillgänglighet är tillgångarna. De tar upp potentialen för att nya jobb som till viss del förlorats till digitalisering kan ersättas av egenföretagare och frilansare i delningsekonomin. Samtidigt lyfter de fram arbetsrättsliga frågor, otydligheten kring vem som har ansvar, var risker hamnar och skattefrågor som hinder.⁴⁴

Engblom från TCO föreslår två viktiga insatser för delningsekonomin utveckling. Dels att tillämpa existerande lagstiftning och undvika speciallagstiftning. (Till exempel när det gäller arbetsrätt, fortsatt skillnad mellan arbetsgivare och arbetstagare och ansvar för arbetsmiljö). Dels att tydliggöra gränsen mellan icke-kommersiell delning och kommersiella plattformsföretag. (Till exempel att samåkning inte är taxiverksamhet).⁴⁵

---

³⁹ Nordea, Så ser vi på delningsekonomi och delningstjänster, 2016, <http://feed.ne.cision.com/wpyfs/00/00/00/00/00/38/77/8F/wkr0006.pdf>

⁴⁰ Sjöberg, Naturvårdsverket, Ungas förutsättningar för hållbar konsumtion, 2017

⁴¹ KTH. Green Leap., *Hållbara livsstilar - kartläggning, segmentering, scenarios*, 2017

⁴² Greenleap.kth.se. Målgruppsarenan | Green Leap. 2017.

<https://www.greenleap.kth.se/projekt/malgruppsarenan/malgruppsarenan-1.767083> [Hämtad 9 Feb. 2018].

⁴³ O. Mont., K. Power., E. Heiskanen., H. Kuusi., Nordiska ministerrådet. Nordiskt policy-sammandrag Förbättra nordiskt beslutsfattande genom att skingra myter om hållbar konsumtion, 2013, ISBN 978-92-893-2603-2, <http://dx.doi.org/10.6027/TN2013-564>

⁴⁴ Felländer, A., Ingram, C. och Teigland, R, *Sharing Economy – embracing change with caution*, Entreprenörskapsforum, Näringspolitiskt forum rapport #11, 2015.

⁴⁵ Engblom (2017-10-13) DNdebatt: "Så kan delningsekonomin passas in i svenska modellen"

Branschorganisationen Shared Economy Sweden, med medlemmar som Hygglo, Heetch, Techbuddy, Yepstr och Taskrunner, lyfter fram delningens potential att vara del av samhällslösningar som miljöfrågor, arbetslöshet och utanförskap. De föreslår att ett skatteavdrag på 40 000 kr införs som underlättar för människor att delta i delningsekonomin och att speciallagstiftningar som att det krävs tillstånd från transportstyrelsen för att hyra ut sin bil och nödutgångsskyltar för att bjuda främlingar på middag inte ska gälla under det beloppet.⁴⁶

I EUs agenda för delningsekonomi lyfts både möjlighet och risker. Delning kan skapa nya sysselsättningar, inkomstkällor och fler flexibla arbeten. För konsumenter kan delning skapa nya tjänster, utökat utbud och lägre priser. Risker kan vara tillträde till marknaden, konsumenträtt, ansvar, skatter och arbetsrätt. Agendan framhåller att EU-länder bör skilja mellan samarbetsplattformar som tillhandahåller den underliggande tjänsten och de som endast fungerar som mellanhand. Och skilja mellan privatpersoner som tillfälligt tillhandahåller tjänster och tjänsteleverantörer som agerar i yrkesförmåga med hjälp av gränsvärde. Och se över befintlig lagstiftning för att se om dess mål fortfarande är relevant och dess innehåll fortfarande motiverat, både för traditionella och delningsekonomiska leverantörer. EU-agendan lyfter fram några framgångsrika strategier från medlemsländerna: Skilj mellan invånare som erbjuder tjänster ibland och yrkesmässiga leverantörer med hjälp av fastställda tröskelvärden; samarbeta med delningsplattformar för att underlätta att registrera ekonomisk verksamhet och betala skatt; ta fram riktlinjer för tillämpningen av anställningsregler och krav på marknadstillträde för nya affärsmodeller; kräv inte förhandstillstånd för korttidsuthyrning av bostäder; se över kvantitativa restriktioner i transportsektorn och underlätta marknadstillträde för alla aktörer.

McLaren och Agyman menar att staden har en roll att spela mellan de medborgariniterade delningsprojekten och de vinstdrivande och nämner två exempel på hur.⁴⁷ Dels delat markägande, där man ger initiativ tillgång till mer offentligt utrymme (vilket det är mer ont om i USA än i Sverige). I Los Angeles fungerar initiativet Free Lots Angeles som en länk mellan boende, organisationer, kulturutövare och beslutsfattare kring användandet av underutnyttjade platser i staden, där lediga ytor kan omvandlas till användbara platser för lokalt, vilket gett utrymme för nya affärsmöjligheter och gjort att ytor som varit potentiella tillhåll för kriminalitet omvandlats till någonting gemensamt och skapat engagemang lokalt. I Cambridge i USA låter de för fjärde året invånare i samhället bestämma hur man ska använda en del (800 000 dollar) av den offentliga budgeten, som ett sätt att engagera invånare i stadsutvecklingen och säkra att budgeten speglar invånarnas prioriteringar. Förra året finansierades bland annat en offentlig toalett på Central Square, solpaneler för huvudbibliotekstaket, cykelreparationsstationer, en frysbil för att minska matsvinn, vattenflaskstationer och tvåspråkiga böcker för barn som lär sig engelska genom deltagande budgetering.⁴⁸ På Västra Hisingen i Göteborg har man också provat medborgarbudget. Över 1100 röstade fram bland annat tjejgrupp, fotbollsturnering och filmkvällar för den halva miljön som avsatts.⁴⁹

I Nordamerika har den snabbt växande delningsekonomin gjort att många lokala myndigheter inte haft möjlighet att jobba strategiskt med frågorna utan endast reaktivt. Där har delning också stött på

Hämtat från: <https://www.dn.se/debatt/sa-kan-delningsekonomin-passas-in-i-svenska-modellen/>

⁴⁶ Shared economy sweden: Ola Degerfors, Hicham Larhimi, David Ovsepian, Jacob Rudbäck, Robin Szekely. (2017-10-17)

DNdebatt: "Misslyckande att delningsekonomin inte blivit större". Hämtat från:

<https://www.dn.se/debatt/repliker/misslyckande-att-delningsekonomin-inte-blivit-storre/>

⁴⁷ McLaren, D. and Agyeman, J. Sharing cities. MIT Press ISBN 9780262029728. 2015.

⁴⁸ City of Cambridge, Participatory Budgeting, 2017, <http://pb.cambridgema.gov/>

⁴⁹ http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/ovrigt,sex_vinnare_klara_for_vastra_hisingens_medborgarbudget

mer lokalt motstånd än i Europa på grund av risker för marknadskoncentration, jobbtillfällena och arbetsrättsliga frågor. I en guide för lokala myndigheter kring delningens potential för hållbar utveckling föreslås en vägkarta för hur de kan ta tillfället att vara med och forma delningsekonomin utveckling. Där poängteras att delningsekonomin inte nödvändigtvis leder till hållbar utveckling, men att kommuner kan bidra till att den gör det; att det behövs mer data kring hur delningsekonomin bidrar; och hur kommunen kan ha en möjliggörande roll både genom att erbjuda plattformar, men också att föregå med gott exempel och jobba aktivt med att utjämna ojämlikheter och utveckla stödsystemen.⁵⁰

Staden Guelph har tagit fram en guide för att hjälpa lokala kommuner i Kanada att analysera effekterna av olika delningsekonomitjänster för sina invånare och företag och fatta beslut utifrån lokala behov. Den lyfter hur kommuner kan jobba med delningsekonomin. Både tjäna på det genom minskade kostnader, mer effektivt resursutnyttjande och förändrade serviceleveranser; nå högre samhällsvinster som renare luft, minskat avfall, ekonomiskt välstånd och marknadskonkurrens och möjliggöra för invånare att delta i utformningen och leveransen av kommunala planer och tjänster.⁵¹

Ostrom presenterar i *Governing The Commons* designprinciper som varit framgångsrika när en grupp tillsammans ska ta ansvar för en gemensam resurs. De handlar om tydliga avgränsningar för och delaktighet i gruppen, anpassning till lokala förhållanden, delaktighet i att påverka reglerna och externa auktoriteters respekt för gruppens rätt att formulera reglerna samt att skapa möjligheter för samarbetspartners att kommunicera och bygga ömsesidigt förtroende.⁵² De har omsatts i praktiken av Labgov i Italien för delning på kommunnivå.⁵³

I projektet Hållbara livsstilar har en verktygslåda tagits fram för kommuner kring hållbar konsumtion. Många av verktygen handlar om delning i olika former med till exempel bytesrum, samåknings verktyg och lån av verktyg.⁵⁴ Naturvårdsverkets studie om nudging konstaterar att nudging är ett bra komplement och kan bidra till utformningen och implementeringen av andra policies och styrmedel och på så sätt förbättra effekten och kostnadseffektiviteten av dessa.⁵⁵ I en kartläggning av beteendehänsyn för en mer hållbar konsumtion som IVL Svenska Miljöinstitutet gjort för Forumet för miljösmart konsumtion har framgångsfaktorer identifierats. Dessa handlar om att i initiativen förstå kontexten, förenkla, synliggöra, göra det attraktivt och att bygga relation⁵⁶. En av slutsatserna i den inventering av kommunernas arbete för hållbar konsumtion som Bernstad och Andersson gjorde åt konsumentverket 2017, var att styrmedel och stödsystem behöver förtydligas eller reformeras för att göra insatserna framgångsrika och varaktiga.⁵⁷

Nordiska ministerrådet konstaterar att de som sätter valen påverkar mer än de som gör valen. Att även om hushållen står för 40 procent av den totala miljöpåverkan i samhället så är det beslutsfattare som driver fram stora förändringar av kultur-, konsumtions- och produktionsmönster som sätter förutsättningarna för en hållbar konsumtion. Liksom att många små insatser inte nödvändigtvis skapar de stora genomgripande förändringarna som behövs, som politiken behöver ta ansvar för. De ger också exempel på strategier som är kända för att öka acceptansen för hållbar konsumtionspolitik, till exempel att bygga positiva sociala normer som stödjer starkare politiska ingrepp, låta

---

⁵⁰ Copper och Timmer, *One Earth, Local governments and the sharing economy.*, 2015, http://www.localgovsharingecon.com/uploads/2/1/3/3/21333498/localgovsharingecon_report_full_oct2015.pdf

⁵¹ City of Guelph, *Navigating The Sharing Economy- A 6-decision guide for municipalities*, 2017, guelph.ca/sharingeconomy

⁵² Ostrom Elinor, *Governing The Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*, 1990

⁵³ www.labgov.it

⁵⁴ Hållbara livsstilar, 2017 <http://hallbaralivsstilar.se/page/3/>

⁵⁵ Mont, Lehner och Heiskanen, Naturvårdsverket, *Nudging. Ett verktyg för hållbara beteenden?*, 2014

⁵⁶ Fjellander, Nyblom, Sandkvist och Youhanan, Konsumentverket. Rapport 2018:9 Inventering av beteendehänsyn. 2018

⁵⁷ Bernstad och Andersson, Konsumentverket. Rapport 2017:8 Inventering av kommuners arbete för hållbar konsumtion. 2017,

medborgarna experimentera och få erfarenheter av en åtgärd, göra medborgarna delaktiga i beslut, uppnå synliga positiva effekter och anpassa attityderna när åtgärden normaliserats. Hur politiken kommuniceras och genomförs kan öka allmänhetens acceptans avsevärt, även när det gäller mer utmanande åtgärder och förbud. De betonar vikten av tvärvetenskap för att inkludera psykologi, beteende, sociologi, eftersom konsumtion handlar om människors handlingar som är kontextberoende och inte går att beräkna på samma sätt som naturvetenskapliga värden och ekonomiska siffror.

4. Metod

Litteraturstudie

En litteraturstudie har utförts över aktuell kunskap om delning och vad som sker i dagsläget både inom svenska kommuner och på ett nationellt och internationellt plan. Källor för studien har varit både nationella och internationella rapporter, artiklar och websidor tillgängliga online utifrån sökorden: *sharing economy, collaborative consumption, sustainable consumption, sharing cities, environmental assesments, rebound effects delningsekonomi, kollaborativ konsumtion, hållbar konsumtion, miljöbedömningar och rekyleffekter*. Viktiga källor har varit SOU 2017:26 om delningsekonomi på användarens villkor, sherable.net, nordiska ministerrådet, FNs databas SCP clearinghouse och Mistra Urban Futures projekt hållbara livsstilar. Den information som samlats in har sammanfattats i denna rapport och en vägledning baserad på rapporten har tagits fram för att inspirera kommuner kring möjligheterna med delning.

Enkäter & Intervjuer

För att försöka få en bild över hur delningsverksamhet kan se ut i Sveriges kommuner och kartlägga faktorer som hindrar eller möjliggör delning skickades en enkät ut till 80 kommuner.

Eftersom delning inte ligger inom någon funktions givna ansvar sökte vi direktkontakt med strategiska funktioner inom miljö, hållbarhet eller klimat, samt inom avfallsförebyggande eller kommunikation. Vi kartlade också vilka som ingår i klimatkommunerna, ekokommunerna och vilka som har Fritidsbanker som ett sätt att se om frågorna var högt prioriterade. Vi kontaktade dessa nätverk samt SKL för att få förslag på kommuner som jobbar med delning och kontakter genom dem. Utöver de 30 kommuner där vi hade kännedom om att delningsinitiativ pågår inkluderade vi kommuner som ingår i klimatkommunerna. Vidare valde vi att få en god spridning av storlek på kommuner såväl som geografisk spridning. Inget urval gjordes enligt andel verksamhet i egen regi då vi inte kunde göra en sådan bedömning.

Enkätundersökningen genomfördes från 29 november 2017 till 19 januari 2018. Ett antal påminnelser skickades ut för att öka svarsfrekvensen. Totalt svarade 26 personer på enkäten vilket innebär en svarsfrekvens på cirka 30 procent.

Den låga andelen svarande tros bero på att delning är ett nytt område och det finns sällan ett utpekat ansvar för frågorna. Delning spänner över så många förvaltningar och ansvaret, om det finns något, är fördelat på flera olika funktioner. I många fall tyckte mottagna av enkäten att de inte hade rätt kompetens för att besvara enkäten. Med grund i detta har åtta djupintervjuer även genomförts för att försöka få en större förståelse för viktiga aspekter och förutsättningar för delningsverksamhet på kommunal nivå.

De kommuner som valdes ut var sådana som uppfattades ha etablerat någon typ av delningsverksamhet i kommunen eller hade framstående och intressanta projekt och initiativ att berätta om. Eftersom ett syfte med arbetet är att lyfta fram goda exempel runt om i Sveriges kommuner och belysa hinder och möjligheter var det nödvändigt att göra ett urval baserat på erfarenheter av delningsverksamhet. Kommunerna valdes även ut för att få en geografisk spridning över landet samt för att få en viss variation i storlek.

Intervjuerna genomfördes som semistrukturerade (se bilaga 3 för intervjufrågorna). Samtliga har fått chans att granska sina svar i text innan vi använt materialet för att undvika missförstånd och felaktigheter.

De som intervjuats i studien är,

- Nina Wolf, Processledare Cirkulära Göteborg och Tove Lund, Planeringsledare Hållbar konsumtion Göteborgs stad.
- Lars Wiklund, Kommunstrateg miljö, Eskilstuna kommun
- Linda Birkedal, Miljöstrateg Lunds kommun
- Katarina Johansson, Miljöstrateg Gävle kommun
- Johan Sandström, Energi- och klimatstrateg, Umeå kommun
- Henric Barkman, Miljöstrateg, Karlstads kommun
- Emma Börjesson, Projektledare, Miljöförvaltningen, Malmö stad
- Cecilia Berg, Hållbarhetsstrateg, Faluns kommun

Flertalet frågor är av flervalsskaraktär. De som besvarat enkäten har alltså kunnat kryssa i så många alternativ de själv önskat. Den procent som redovisas i diagrammen är därmed en sammanställd siffra på det valda alternativet. Se bilaga 4 för urvalet av kommuner som enkäten skickades till. I bilaga 2 finns enkätfrågorna i sin helhet.

Miljöbedömningar

Miljöbedömningarna har baserats på exempel i befintlig litteratur och modeller, med ett antal scenarier och antaganden, som visar hur delning kan påverka miljön.

Det finns få djupgående exempel i litteraturen om miljöbedömning men som en enkel regel är delningen av en vara miljömässigt fördelaktig om koldioxidavtrycket från delningens förbrukade energi, inklusive transport, är mindre än koldioxidavtrycket för att producera varan eller tjänsten. Där det varit möjligt har exemplen bedömts ur ett livscykelperspektiv, som därmed tar hänsyn till råmaterialutvinning, transport, produktion, användning och bortskaffande.

Den miljöpåverkan som främst övervägs är utsläpp av växthusgaser och koldioxidavtrycket. Detta är inte den enda miljöpåverkan, men den är relevant för jämförelsen av delningen med standardscenariot och jämförelsen av produktens koldioxidavtryck med en potentiell ökning av transportrelaterade utsläpp vid delning. Dessutom är minskningen av andra effekter, såsom övergödning och toxicitet, ofta (men inte alltid) proportionella mot växthusgasutsläpp. Utsläppen av växthusgaser kan därför ge en indikation på miljöpåverkan och mäts i koldioxidekvivalenter eller CO₂e.

Miljöbedömningarna har gjorts för fem produkter/ tjänster som genom intervjuerna visat sig relevanta; bildelning, verktyg, kontorsyta, möbler och kläder.

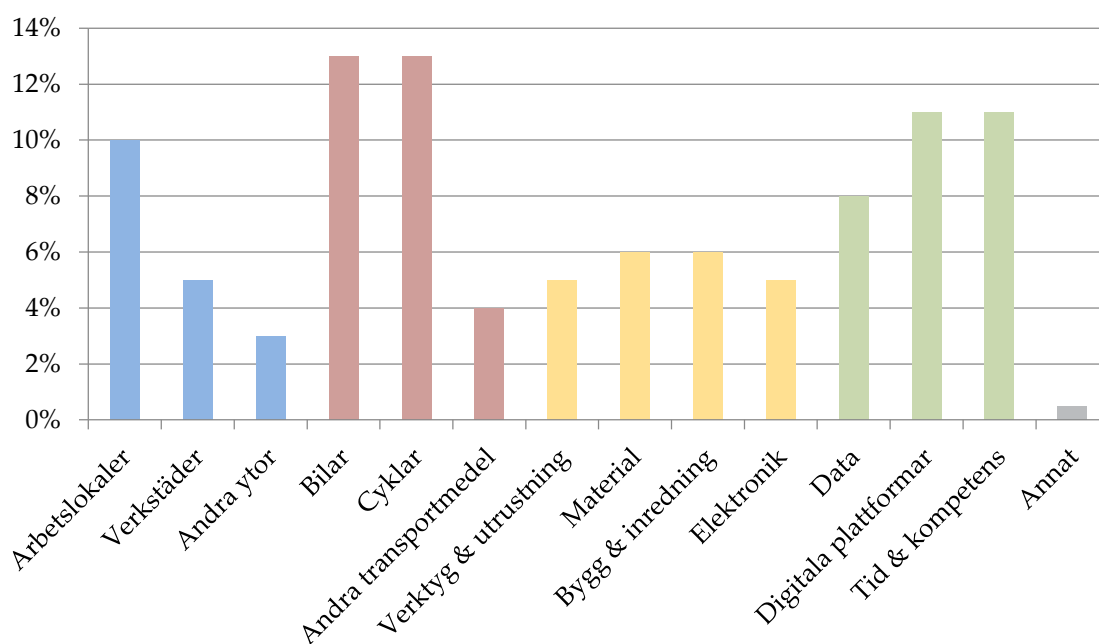
5. Goda exempel

Det finns flertalet goda exempel på initiativ för att stödja delning med koppling till kommunerna. De diskuteras nedan och en lista finns i sin helhet i Bilaga 1.

Inom kommunal verksamhet

Det som framförallt delas mellan kommunala verksamheter är bilar, cyklar och ytor. Vidare delas även arbetslokaler, tid och kompetens i hög utsträckning. Något färre anger att de delar elektronik, datainformation, bygg och inredning, material och verkstäder. Andra ytor och annat som delas anges vara exempelvis parkeringsytor och affärslokaler.

Figur 1: Vad delar er kommun mellan olika verksamheter idag?

Exempelvis har Malmö (Malvin, via off2off), Stockholms stad (Stocket) Ystad (off2off) och Lerum (Möblerum) interna hemsidor där förvaltningar och verksamheter genom annonser kan dela (köpa och sälja) till exempel möbler eller annan utrustning med varandra. Även Danderyd (Reko), Järfälla (Återbruka) och Upplands Väsby (Reko) har liknande delningssystem via deras gemensamma avfallsbolag SÖRAB.

I Hässleholm har omsorgsförvaltningen en verksamhet där brukare hämtar, fixar och levererar inventarier mellan kommunala verksamheter. I Eskilstuna finns också ett system för delning av möbler inom kommunen. Möbler som inte längre används körs till en omlastningscentral, de fotograferas och läggs upp på en intern webbsida på kommunen, en annan förvaltning kan gå in på webbsidan och klicka hem de möbler de önskar. I kommunens ekonomisystem finns då en extra modul som hanterar kostnader och intäkter direkt. Sedan körs möblerna ut till den förvaltningen som beställt dem, de hämtar även upp möbler vid behov. Omlastningscentralens bilar drivs på biogas för att minska miljöbelastningen inte förta vinsten med att dela.

Karlstads kommun har gemensamt stadshus med aktivitetsbaserat arbetssätt. På så sätt delas alla resurser mellan förvaltningarna.

I Dalarna delar kommunerna mellan varandra inom flera områden. Falun delar administrativa verktyg och tjänster såsom inköpsportal samt upphandlingscenter med andra kommuner i länet. Falun har samordnad varudistribution med de andra kommunerna i Dalarna gällande post, gods och livsmedel. På så sätt optimeras transporter. Delning av upphandlingscenter ger ökad volym och konkurrenskraft samt hög upphandlingskompetens. Inköpsportalen ger en tydlig styrning mot att handla rätt enligt LOU.

Ett antal kommuner använder en "förslagslåda" som verktyg för att främja bland annat delningsinitiativ: I Helsingborg finns Idéslussen, ett stöd för medarbetare att utveckla sin idé. Idéslussen är en resurs för att göra det enklare att bidra till innovation i staden och stöd erbjuds i olika former för detta. I Eskilstuna finns Modern kommun och Modiga idéer, medarbetarna får där föreslå åtgärder där de ser att det kan göras en förbättring eller där kommunen kan spara pengar. Inom Modern kommun finns det medel som kan användas för att stötta verksamheten och där medarbetare får utreda eller testa sina idéer.

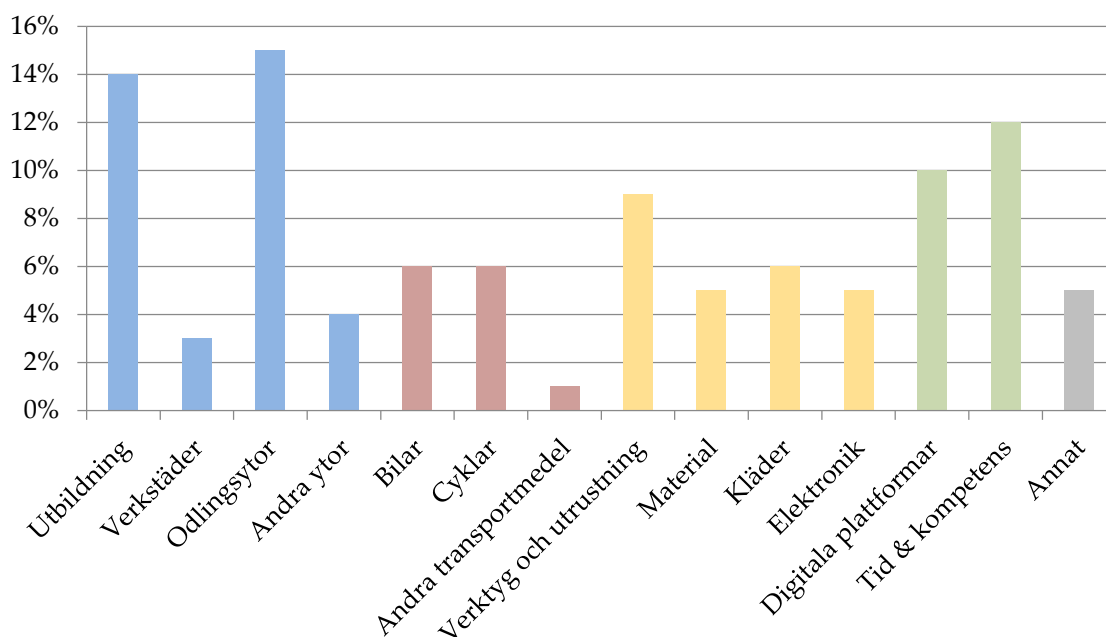
Klassiska bil- och cykelpooler finns hos de flesta kommuner som undersökts. Ofta finns det en funktion på kommunen som är ansvarig för bilpoolen och så delar verksamheterna på bilarna. Mölndal exempelvis har en elbilpool. Danderyd har en bilpool som man även delar med invånarna kvällstid. Även Karlstad har en elbilpool som laddas med solceller, den används både internt inom kommunen och av invånarna. Lunds kommun finns en bemannad cykelverkstad på hjul som åker runt och serverar cyklar hos alla förvaltningar.

Samtidigt som vi minskar på den totala fordonsflottan kan vi öka tillgängligheten på fordon när det behövs. Om vi styr mot rätt transport vid rätt tillfälle så ökar tillgängligheten på bilen när man väl behöver den.

– Lunds kommun

Mellan kommun och invånare

Delningsinitiativen skiljer sig något när det kommer till att kommunen delar med sina invånare. Det kan vara att kommunen delar med sig av en resurs, tillhandahåller en tjänst (exempelvis cykelpool) eller underlättar för invånarna att dela mer med varandra. Enkätundersökningen visar att många olika typer av delning sker mellan kommuner och invånare. Flest har svarat det är utbildningslokaler och odlingsytor som kommunen delar med sig av. Cirka hälften har svarat de även delar på tid, kompetens, digitala plattformar, verktyg och utrustning.

Figur 2: Vad delar ni mellan kommun och invånare idag?

Delning av saker

En traditionell delning sker via bibliotekens utlåning av böcker och media. I många kommuner utvecklar man nu utbudet till att innefatta även andra produkter som går att låna. Exempel på kommuner som arbetar med detta är Göteborg (Dela mera) och Malmö Stads initiativ Garaget som även använder stadsområdesbiblioteket som mötesplats. Flertalet kommuner har köpt in sig på ReToy-koncept där leksaker får nya ägare genom bytesdagar. I samband med detta får även barnen lära sig mer om FN:s barnkonvention.

En annan form av utlåning är fröbibliotek, i till exempel Ängelholms kommun kan invånare låna fröer och på hösten lämna tillbaka fröer till fröbiblioteket. Sticklings- och fröbytarperioder finns också på Stockholms bibliotek. I Göteborg finns möjligheten att lämna frukt på återvinningscentraler som andra invånare kan hämta för att äta. Den frukt som inte går att äta blir biogas. Andra initiativ är fruktkartan i Stockholm och fruktförmedlingen nationellt (ingen kommunal samverkan, men kartor över allmänningar i kommun).

I många kommuner finns även Fritidsbanken som fungerar som ett bibliotek med sport- och fritidsutrustning. Hur Fritidsbanken är organiserad skiljer sig åt mellan kommunerna, det kan vara idrottsföreningar, kommunen, svenska kyrkan eller andra organisationer som driver verksamheten. I Falköping exempelvis samverkar kommunen med Sports for you som arbetar för att barn och unga ska bli föreningsaktiva. I Sundsvall finns Sportoteket som drivs av kommunen och stöds av bland annat det kommunala fastighetsbolaget och Sundsvalls slalomklubb.

Flera initiativ jobbar med hållbara livsstilar där delning blir en del. I projektet Klimatsmart vardag i Örebro uppmanas Örebroare att göra små förändringar i sin vardag för att leva klimatsmart. Bland annat att låna saker, dela verktyg och att starta bytesbokhyllor på jobbet. Andra påverkansprojekt där delning är en del är Minimeringsmästarna i Göteborgsregionen och Green Hack i Göteborg.

I många kommuner har lokala initiativ samlat flera delningsfunktioner. I Stockholm finns Bagarmossens resilience center där det bland annat finns en lånegarderob, delningsplattform samt gemensam odling.

I Göteborg och Stockholm har kommunen gått in och underlättat för användare att hitta initiativen genom Smarta kartan där man kan se olika delningsinitiativ som cykelkök, bytesgrupper och klädbytdagar i städerna.

Återanvändning

Återanvändning där saker byter ägare brukar inte räknas som delning av en gemensam resurs. Samtidigt var många av de initiativ kommunerna tog upp just plattformar för återanvändning. I ett längre perspektiv och i samband med att synen på ägande förskjutits från ägande till användande så fungerar många av de här plattformarna som delning där man hämtar något när man behöver det och lämnar tillbaka det när man är klar.

Många kommuner arbetar utifrån avfallshantering med att främja återanvändning. Här kan nämnas initiativ som ReTuren i Malmö, Möjligheternas Hus i Emmaboda, Återbruket Alelyckan i Göteborg och Fixa till återbruk i Lund där saker kan byta ägare genom second hand försäljning. På Fixa Till återbruk i Lund kan saker också repareras med verktyg i lokalen. I Hässleholm har renhållningsbolaget en återbruksbutik. Även i Malmö har Returen drivits i regi av VA-syd men drivs nu av Malmö Stad och VA-syd. Där kan man lämna farligt avfall och även lämna och ta med saker i en så kallad Free-shop. Målet på lång sikt är att det ska finnas tio likadana ställen runt om i Malmö. Re:Tuna är en återbruksgalleria där varor som lämnas på den intilliggande återvinningscentralen får nya ägare via butikerna i gallerian. Det som särskiljer Re:Tuna från andra återbruksinitiativ är att gallerian har byggts för att kännas som en vanlig galleria med vanliga butiker men att de till största del säljer varor för återbruk. Det kommer även påbörjas en förstudie om ett Re:Makerspace på Re:tuna där maskiner, och material ska kunna användas av de som önskar.

Göteborg har öppnat Fixotek. Det kallas för mini-kretsloppsparkar och kvartersnära återbrukscentraler. Invånarna kommer kunna dela, låna, fixa och laga i olika verkstäder. På två av Fixoteken kommer invånarna även kunna lämna in farligt avfall och mindre volym grovavfall. Karlstads kommun var initiativtagare till Skåpet Tage för förskolor. Det är ett "klädbyterskåp" placerat ut på förskolor för att underlätta för föräldrar att dela skor och kläder med varandra. I skåpet kan man både lämna eller hämta kläder eller skor. Skåpet Tage finns nu mer i flera kommuner i olika varianter, bland annat i Göteborg. Förvaltningen Kretslopp och vatten i Göteborg erbjuder hyresvärdar som inför bytesrum en reducerad grovavfallstaxa. De har även tagit fram en folder om hur man skapar ett bytesrum.

Delning av transporter

Det finns även utlåning av cyklar. I till exempel Lund (Lundahoj) och Göteborg (Styr och Ställ) kan man genom ett lånekort hyra cyklar som är utställda i staden. En annan typ av utlåning finns i Halmstad och Växjö där man på cykelbiblioteket kan testa olika typer av cyklar, till exempel lådcyklar och elcyklar, för att prova på inför ett framtida cykelinköp. Även Helsingborg har ett cykelbibliotek där invånarna kan låna cykel i tre veckor. I flera städer finns det även cykelkök, till exempel i Stockholm (Bagarmossens cykelkök.) och Malmö (Cykelköket i STPLN). Där erbjuds en gör-det-själv verkstad där man kan meka och lära av varandra samt använda reservdelar från gamla cyklar.

Det kommunala bostadsbolaget Mimer i Västerås erbjuder kunder två månaders gratis medlemskap i Sunfleet, en bilpool. Förhoppningen är att de boende kan se vilken fördel det är vara med i en bilpool. De har även ett samarbete med VAFAB miljö och Cykel Access där övergivna cyklar samlas in, rustas upp och säljs vidare. Det kommunala bostadsbolaget i Umeå har konceptet Grönt parkeringsköp där byggherrar får en reduktion av p-normen kopplat till åtaganden som till exempel bilpool, dusch och omklädningsrum för de som arbetar i byggnaden. Dessutom används pengar till en "mobility management fond" som bland annat används till beteendepåverkan på arbetsplatsen kring mobilitet och resor.

Skjutsgruppen, en ideell förening, har tillsammans med kommuner och landsting tagit fram ett samåkningsverktyg så att invånare kan starta sina egna skjutsgrupper. På så vis kan transporter delas. Skjutsgruppen har även ett öppet API där aktörer är fria att hämta data. Detta gör att exempelvis kommuner kan se statistik över hur mycket invånarna samåker.

Delning av ytor

På flertalet ställen runt om i landet delar kommunerna ytor med sina medborgare. Det är exempelvis sådant som under lång tid delats: samlingslokaler, gympahallar och badhus. Men även lite nyare typer av ytor såsom kök och odlingsyta.

Exempelvis så erbjuder det kommunala bolaget Olofströmshus sina hyresgäster möjlighet att odla, de håller gemensamma djur för ökad trivsel (höns, getter) samt lokaler för möten mellan odlade hyresgäster. Även bostadsbolaget Gävlegårdarna lånar ut pallkragar till sina hyresgäster för att kunna odla. I Mölndal har kommunen initierat att starta upp ett område med odlingslådor som alla kan anmäla intresse för. Kommunen står även för material samt hjälp för uppstart och överlämning till en odlarförening. Projektet syftar till att öka trivsel, främja integration och mötesplatser.

Pixlapiren i Helsingborg är en ny typ av mötesplats i Helsingborg där kommunen lånar ut yta till medborgarna. Den är öppen året om och för alla. Det är Oslopiren i Helsingborg som är uppdelad i rutor, eller pixlar, om tio gånger tio meter. Rutan kan medborgarna låna och göra vad de vill med under en period. Bland annat har rutor "pixlats" som volleybollplaner, odlingslådor och grillplatser. Det finns även workshop-lokaler, växtverkstad, skatepark, väggar för grafittimålning. Medborgarna kan även låna verktyg och byggmaterial för att konstruera sin pixel.

I Göteborgs stad hyr kommunen ut lokaler till föreningar och invånare och i budgeten för 2018 finns två riktade uppdrag specifikt för detta. Dels ett till Idrotts- och föreningsförvaltningen, där ett nytt system för lokalhantering ska utredas där föreningslivet på kvällstid kan ges större tillgång till lokaler inom förskolan, skolan och andra kommunala verksamheter. I det andra uppdraget står det att, "uthyrning av lokaler ska underlättas för att motverka att Göteborgs Stads lokaler står oanvända". Uppdraget är tilldelat Higab AB (fastighetsbolag som ägs av Göteborgs stad).

Verkstäder som FabLab i Umeå och STPLN i Malmö och Fixoteket i Lund är också vägar att tillgängliggöra delad yta.

Ett projekt som skiljer sig lite från övriga är Öppna ditt hem i Falun, vilket finansierades av kommunen. I projektet matchas falubor som äger och bor i stora hus, eller har flera hus på sin tomt, som de kan hyra ut ihop med nyanlända i syfte att skapa bättre förutsättningar för att bosätta sig i Falun och integreras i samhället. I Karlstads görs ett liknande projekt kallat Hjärterum, det är det kommunala bostadsbolaget som försöker hitta hyresgäster som tillfälligt kan tänkas hyra ut delar eller hela sitt hem till studenter och nyanlända.

6. Exempel på möjliga miljöbesparingar

En viktig drivkraft för kommuner att dela är hållbarhet och resurseffektivitet. Dock är det få som gjort faktiska beräkningar av detta. Dels på grund av att det upplevs svårt och dels för att det sällan finns utrymme för att genomföra omfattande beräkningar. Drygt 80 procent av de som svarat på enkätundersökningen anger att kommunen inte undersökt miljöeffekter av delningsverksamhet. Flera av de som intervjuats svarar nej på frågan om de beaktat rekyleffekter. Flertalet anser att rekyleffekter i någon form har beaktats men att det är för komplicerat, för svårt eller för resurskrävande att göra noggranna beräkningar. Det är också en svårighet att veta hur en sådan beräkning i så fall ska avgränsas.

Det här kapitlet syftar till att belysa potentiell miljöpåverkan och fördelarna med delning av fem nyckelresurser i kommunerna:

1. Transporter
2. Verktyg
3. Kontorsyta
4. Möbler
5. Kläder

Där det varit möjligt har exemplen bedömts ur ett livscykelperspektiv, som därmed tar hänsyn till råmaterialutvinning, transport, produktion, användning och bortskaffande. Detta är viktigt när man jämför systemen för delning och för inköp av nödvändiga produkter. Den miljöpåverkan som främst övervägs är utsläpp av växthusgaser och koldioxidavtrycket. Detta är inte den enda miljöpåverkan, men den är relevant för jämförelsen av delningen med standardscenariot och jämförelsen av produktens koldioxidavtryck med en potentiell ökning av transportrelaterade utsläpp vid delning.

Litteraturen om miljöbedömning av delning är fortfarande i sin linda och det finns få djupgående exempel. Men en enkel regel är att delningen av en vara är miljömässigt fördelaktig om koldioxidavtrycket från användningen, inklusive energiåtgång och transport, är mindre än koldioxidavtrycket för att producera varan eller tjänsten. En uthyrd bormaskin ersätter i princip att kunden köper en ny och sparar därmed 28 CO₂-ekvivalenter (CO₂e). Användaren skulle behöva köra bil över 165 km för att resan skulle ha samma koldioxidavtryck. Delningsekonomi har potential att drastiskt öka resurseffektiviteten då färre produkter kan användas av fler människor. Dessutom kan produkterna användas intensivare och därför ersättas med nya effektivare modeller, till exempel när det gäller bilar.

Dela bil

Det här avsnittet fokuserar på bildelning (till skillnad från samåkning) både mellan individer och organisationer. I Sverige växer bildelningen långsamt. Enligt av de större bilpoolerna, Sunfleet, ersätter varje Sunfleet-bil fem vanliga bilar. År 2018 är deras målsättning att ha 1600 bilar, vilket enligt dem kan innebära att 8000 bilar ersätts.

Från litteraturen är den viktigaste kunskapen kring bildelning följande:

- 4 till 13 bilar ersätts för varje delad bil⁵⁸ ⁵⁹
- 25 procent av användarna gjorde sig av med sin egen bil, medan ytterligare 25 procent sköt upp ett bilköp⁶⁰
- I genomsnitt kör bildelare 27 till 43 procent färre mil årligen⁶¹
- Bildelare ökar ofta sin användning av kollektivtrafik⁶²
- I användningsfasen har bildelningsflottorna 15 till 20 procent lägre koldioxidutsläpp, ibland upp till 25 procent⁶³
- Sammantaget är utsläppen av växthusgaser lägre för bildelning på grund av minskade priser på bilägande och rest sträcka. Minskningar av växthusgasutsläpp per hushåll varierar mellan 840 kg CO₂e⁶⁴) till 980 kg CO₂e⁶⁵
- Det totala antal parkeringsplatser kan minskas med upp till 30 procent⁶⁶

Studierna tar hänsyn till ett livscykelperspektiv samt att bildelningens lägre miljöpåverkan beror på både minskat totalt antal bilar och minskat antal resta km per år. Att undvika användning, och därför produktion, av en ny bil sparar till exempel 5-32 ton CO₂e, beroende på typ av bil.⁶⁷ ⁶⁸

Huruvida en bil som delas ersätter mellan 4 och 13 personbilar i genomsnitt beror på antalet användare som gör sig av med den egna bilen och antalet användare som skjuter upp att köpa en bil på grund av systemet. I Sunfleet-exemplet kan det innebära att 1600 delade bilar kan nyttjas av lika många människor som nästan 10 000 enskilt ägda bilar. Det är dock beroende av att användarna kan komplettera sin livsstil med andra transportformer, särskilt ett effektivt kollektivtrafiksystem.

En sammanfattning av minskningarna av växthusgasutsläpp per hushåll och år visas i Tabell 1. Detta illustrerar utsläppsminskningarna från den totala minskningen av antalet bilar och minskade utsläpp under användningsfasen på grund av färre resta kilometer och användningen av effektivare bilar.

---

⁵⁸ Skjelvik JM, Erlandsen AM and Haavardsholm O, 2017. Environmental Impacts and potential of the sharing economy. Report for Nordic Council of Ministers 2017. TemaNord 2017:554.

⁵⁹ One Earth, 2015. Local Governments and the Sharing Economy. A Roadmap helping local governments across North America strategically engage with the sharing economy to foster more sustainable cities. http://www.localgovsharingecon.com/uploads/2/1/3/3/21333498/localgovsharingecon_report_full_oct2015.pdf

⁶⁰ ibid

⁶¹ ibid

⁶² Skjelvik JM, Erlandsen AM and Haavardsholm O, 2017. Environmental Impacts and potential of the sharing economy. Report for Nordic Council of Ministers 2017. TemaNord 2017:554.

⁶³ Momo, 2010. The state of European car-sharing. Final Report 2.4 Work Package 2. June 2010.

⁶⁴ Martin and Shaheen (2010) The Greenhouse Gas Emission Impacts of CarSharing in North America [http://transweb.sjsu.edu/MTIportal/research/publications/documents/Carsharing%20and%20Co2%20\(6.23.2010\).pdf](http://transweb.sjsu.edu/MTIportal/research/publications/documents/Carsharing%20and%20Co2%20(6.23.2010).pdf)

⁶⁵ Skjelvik JM, Erlandsen AM and Haavardsholm O, 2017. Environmental Impacts and potential of the sharing economy. Report for Nordic Council of Ministers 2017. TemaNord 2017:554.

⁶⁶ ibid

⁶⁷ Nemry, F., Leduc, G. Mongelli, I. & Uihlen, A. (2008): Environmental Improvement of Passenger Cars (IMPRO-Car), Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies, Seville, Spain.

⁶⁸ Guardian, 2010. What's the carbon footprint of ... a new car? <https://www.theguardian.com/environment/green-living-blog/2010/sep/23/carbon-footprint-new-car>

Tabell 1: Uppskattningar av minskningar av CO₂eq-utsläpp från bildelning per hushåll och år⁶⁹

	Low estimate	High estimate
Vehicle ownership	40 kg	140 kg
Vehicle operation	90 kg	840 kg
Sum	130 kg	980 kg

Exempel på kommuners delningsprogram är få i litteraturen, men Göteborgs kommun har utvecklat bildelning inom flera av sina avdelningar. Under 2009 var den totala minskningen av CO₂e-utsläpp 35 procent lägre på grund av bildelning (32 ton jämfört med 48 ton),⁷⁰ Dessa besparingar baseras på en jämförelse mellan att dela "renare" fordon jämfört med att använda privata bilar. Minskning av utsläpp relaterade till minskat bilägande beaktades inte.

Potentiella rekyleffekter att se upp med

Inledningsvis kör människor som tidigare inte haft bil mer⁷¹ men det kompenseras oftast mer än väl av minskad bilanvändningen hos de deltagare i bildelningsprogrammet som tidigare ägt bil.

En indirekt rekyleffekt av bildelning kan uppstå om deltagarna använder de sparade pengarna till ökad konsumtion. Ett exempel från Skjelvik et al. (2017) resulterade i årliga utsläpp på 814 kg CO₂, medan en uppskattning från Concito (2015)⁷² var nästan 3 ton kg CO₂e. Rekyleffekter är dock ett mycket outforskat område som i stor utsträckning beror på individuellt beteende och kontexten.

Dela borrh

Ur miljösynpunkt liknar delningen av ett verktyg delning av andra varor, såsom utrustning, leksaker och elektronik. Miljöpåverkan minskar eftersom delningen undviker köp av nya varor. Men många verktyg används sällan; till exempel används en borrhmaskin endast i cirka 18 minuter under sin livstid.⁷³

Verktyg kan idag delas enkelt via webbaserade plattformar som till exempel Hygglo. Det finns ännu inte mycket forskning om den reella verktygsanvändningen och det är ont om data. Vi har därför utvecklat ett hypotetiskt, förenklat exempel för att visa de tydliga potentiella fördelarna med att dela.

Produktionen av en borrhmaskin ger ett koldioxidavtryck på cirka 28 kgCO₂e.⁷⁴ I exemplet finns det en enda ägare av en borrhmaskin och vi föreställer oss ett värsta scenario där de som vill hyra använder en bil och reser 5 km för att hämta borrhmaskinen (vissa kan köra lite längre medan andra skulle gå, cykla eller använda kollektivtrafik). Växthusgasutsläppen för en vanlig bensinbil är 173 gCO₂e / km⁷⁵ vilket innebär att en 5 km lång resa resulterar i 0,87 kg CO₂. Vi antar också en hyreskostnad på 80 kr per dag

⁶⁹ Skjelvik JM, Erlandsen AM and Haavardsholm O, 2017. Environmental Impacts and potential of the sharing economy. Report for Nordic Council of Ministers 2017. TemaNord 2017:554.

⁷⁰ City of Gothenburg, 2017. Goals and focus to promote carsharing development in Gothenburg. <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/311e4659-1189-4f18-99bb-f226b36eb6e4/Bilpoolsm%C3%A5len+eng+2013-12-16.pdf?MOD=AJPERES>

⁷¹ Martin and Shaheen (2010) The Greenhouse Gas Emission Impacts of CarSharing in North America [http://transweb.sjsu.edu/MTIportal/research/publications/documents/Carsharing%20and%20Co2%20\(6.23.2010\).pdf](http://transweb.sjsu.edu/MTIportal/research/publications/documents/Carsharing%20and%20Co2%20(6.23.2010).pdf)

⁷² Concito (2015): Deleøkonomiens klimapotentiale, Rapport 12. Juni 2015.

⁷³ ibid

⁷⁴ ibid

⁷⁵ Skjelvik JM, Erlandsen AM and Haavardsholm O, 2017. Environmental Impacts and potential of the sharing economy. Report for Nordic Council of Ministers 2017. TemaNord 2017:554.

och inköpskostnad för en bormaskin på 500 kr. Exemplet förutsätter också att varje gång bormaskinen delas, undviks inköp av en bormaskin. I detta exempel bortser vi från utsläppen från användningen, vilka anses vara låga för den typiska användaren.

Tabell 2 jämför transportutsläppen från varje användares resa på 5 km jämfört med de ackumulerade koldioxidutsläppen från undvikna köp av en bormaskin. Bormaskinen skulle i detta förenklade scenario kunna hyras 33 gånger innan bilutsläppen motsvarar utsläppen från produktion av en enda bormaskin. Dessutom, om 33 olika kunder hyrde bormaskinen, skulle de totala besparingarna från de undvikna köpen av nya bormaskiner vara 924 kgCO₂e (eller 33 bormaskiner). Ett annat sätt att se på det är att kunderna som hyr kan resa 165 km med bil innan bormaskinens koldioxidavtryck nås.

Det här är en förenklad analys och många faktorer kan påverka de antaganden som används, men i allmänhet visar det sig att hyra är fördelaktig ur miljösynpunkt. Detta tar inte hänsyn till faktorer som skador från vårdslös användning av bormaskinen m.m., men vi kan anta att varje användare inte kommer att förstöra bormaskinen och att den totala effekten är positiv. Dessutom har vi inte dragit av bilens utsläpp från besparingarna från det undvikna bormaskinsköpet. Vi kan dock anta att om en ny bormaskin köptes skulle köparen ha kört till affären ändå.

Tabell 2: Utsläpp från bilar per antal hyrtillfällen jämfört med totala CO₂-besparingar från undviket inköp av en ny bormaskin.

Hyrtillfälle Nr.	Bilresa (km)	Bilens utsläpp (kgCO ₂ e)	Hyreskostnad (SEK)	Potentiella CO ₂ e-besparingar (kg)
1	5	0.9	80	28
2	10	1.7	160	56
3	15	2.6	240	84
4	20	3.5	320	112
5	25	4.3	400	140
6	30	5.2	480	168
...	...	...	...	...
10	50	8.7	800	280
20	100	17.3	1600	560
30	150	26.0	2400	840
33	165	28.5	2640	924

Potentiella rekyleffekter att se upp med

Kostnaden påverkar troligen benägenheten att dela över tid. Till exempel skulle en användare i det ovanstående exemplet som hyr 6-7 gånger förmodligen ha köpt sin egen bormaskin till samma kostnad som att hyra, samtidigt verkar även ett försenat köp ha en positiv inverkan. Vid vilket antal gånger kommer konsumenterna att köper samma produkt istället för att dela, och hur påverkar detta den övergripande miljöpåverkan? Vilka återkopplingsmekanismer och policyer håller delningskostnaden nere för att uppmuntra till delning?

I allmänhet finns det dock få klarlagda rekyleffekter från enkel delning av verktyg, men det ser ut att vara beroende av hur användarna reser. Om delningen ökar tillgång till verktyg kan det potentiellt innebära att mer lagas istället för att ersättas med nytt. Samtidigt finns det en risk att onödiga renoveringar som annars inte skulle ha utförts innebär större material och energiförbrukning.

I Göteborg stad har rekyleffekter och miljöeffekter beaktats men inte beräknats. Det gjordes en utvärdering för projektet Dela Mera och där framkom information som lett till att staden ska ta ett omtag för vilka miljöaspekter som bör prioriteras och vilka aktiviteter som kan åstadkomma mer

nytta. Till exempel om klimatpåverkan ska vara högst prioriterat så är det troligtvis inte delning av sällskapsspel staden främst ska satsa på. Kommande arbete kommer således bestå i att analysera vilka produkter som har störst klimatpåverkan och hur staden kan arbeta med det. Det innebär också ett förändrat urval för vad projektmedel ska gå till.

Dela kontor

Genom att använda gemensamma arbetsplatser finns det potential att minska det totala kontorsutrymmet och antalet skrivbord och stolar. Detta beror på att inte alla anställda är vid sina skrivbord 100 procent av arbetstiden. Ett mindre kontor eller en mindre byggnad innebär att det behövs mindre material för byggande per person och att mindre energi krävs för drift. Vid slutet av kontorets liv kommer också mindre avfall att uppstå. Lokaler som förvaltas av en kommun kan också användas för flera olika aktiviteter såsom skola, fotbollsklubb och musikutbildning på dagtid och ideella föreningsaktiviteter på kvällstid.

Det här exemplet fokuserar på de potentiella fördelarna med delad kontorsyta avseende minskad energianvändning, användning av kontorsmöbler och därtill hörande CO₂e-utsläpp. Generellt varierar energianvändningen i kontorsbyggnader mycket på grund av faktorer som arkitektonisk design, storlek, väderförhållanden och plats. Enligt en studie från Action Energy (2003)⁷⁶ är den genomsnittliga elförbrukningen för en typisk kontorsbyggnad cirka 250 kWh/m² (se figur 3), vilket resulterar i växthusgasutsläpp på cirka 70 kgCO₂ (men det varierar mycket beroende på landets energimix). Andra studier har dock givit lägre siffror på 60-160 kWh/m²/år och utsläpp av växthusgaser på 40-60 kgCO₂e.⁷⁷

Forskning har visat att utnyttjandegraden på kontor vanligtvis är 60-70 procent, vilket innebär att 30-40 procent av utrymmet är ledigt vid någon tidpunkt.⁷⁸ Kostnaden för aktivitetsbaserade kontor blir enligt uppgift cirka 30 procent lägre än kontor med stationära arbetsplatser.⁷⁹

Ett svenskt forskningsprojekt för den svenska stiftelsen STUNS undersökte nyligen alternativ för ett kontor för att förbättra beläggningen och minska elanvändning och kostnader.⁸⁰ Det befintliga kontoret var 1700 m², hade 62 enskilda platser och en elanvändning på 14,2 MWh under 2014.

Öppna kontorslandskap användes som jämförelse i en modellering som gjordes och det visade att utrymmet som krävdes var mindre än de andra alternativen men inte acceptabelt som lösning ur arbetsmiljösynpunkt. Det aktivitetsbaserade kontoret har en potentiell årlig minskning av elanvändningen på 46 procent. Utsläpp av CO₂e från elanvändning minskar då också med 46 procent från 625 kgCO₂ till 340 kgCO₂.⁸¹ Detta är extremt lågt för ett kontor, men beror främst på den svenska elmixens låga koldioxidintensitet.

---

⁷⁶ Action Energy, 2003. Energy consumption guide-Energy use in offices. Action Energy. [http://www.cibse.org/getmedia/7fb5616f-1ed7-4854-bf72-2dae1d8bde62/ECG19-Energy-Use-in-Offices-\(formerly-ECON19](http://www.cibse.org/getmedia/7fb5616f-1ed7-4854-bf72-2dae1d8bde62/ECG19-Energy-Use-in-Offices-(formerly-ECON19)

⁷⁷ ISA 2012. Annual Benchmarking Report.

http://www.internationalsustainabilityalliance.org/filelibrary/Benchmarking%20Reports/ISA_-_Annual_Benchmarking_Report_-_2012.pdf

⁷⁸ Jones Lang LaSalle, 2012. Activity Based Working. <http://www.jll.com.au/australia/en-au/Documents/jll-au-activity-based-working-2012.pdf>

⁷⁹ Work Space Design, 2018. Is hot-desking a good way to save on office space? <http://www.workspacedesign.co.uk/is-hot-desking-a-good-way-to-save-on-office-space/>

⁸⁰ Holm J, Levison E and Oehme S, 2015. The utilisation of office spaces and its impact on energy use. Thesis for Uppsala University. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:817033/FULLTEXT01.pdf>

⁸¹ Antaget en koldioxidintensitet för svensk elkonsumention på 44g/kWh (Moro och Lonza, 2017)

Dessutom kräver det aktivitetsbaserade exemplet 20 färre skrivbord och stolar än enskilda kontor, vilket motsvarar cirka 2,6 tCO₂e under möblernas livslängd⁸² eller 173 kgCO₂ per år för en livstid på 15 år. På grund av energimixens låga koldioxidintensitet blir minskningen av antalet möbler viktigare än energibesparingarna i det svenska exemplet.

Tabell 3: Minskning av energianvändning och kostnader jämfört med basalternativet beroende av kontorslösning ⁸³

Typ av kontorslösning	Behov av yta (m ²)	Minskning av elanvändning (kWh/år)	Sparade växthusgasutsläpp (gCO ₂ e/m ² /år)	Minskad hyra, ventilations--, värme och kylkostnader (kSEK/ år)	Kostnadsbesparingar kSEK/m ² /år
Aktivitetsbaserat kontor	924	6480	309	1584	1.7
Enskilda kontor	1050	5424	227	1332	1.3

Potentiella rekyleffekter att se upp med

Den förbättrade miljöpåverkan från ovanstående exempel är beroende av de exakta förhållandena på arbetsplatsen och delningslösningens utformning. Viss litteratur menar att det finns få tecken på att kontorsdelning leder till minskningar av energi och materialanvändning.⁸⁴ Eftersom arbetstagare vill ha tillgång skrivbord när som helst måste delade kontor erbjuda ett stort antal tomma skrivbord (det gäller framförallt de som drivs som "drop-in-kontor"). En studie visade att den genomsnittliga nyttjandegraden för skrivbord var så låg som 55 procent, även om den hade ökat från 49 procent föregående år, allt eftersom arbetarna blev mer vana vid lösningen.⁸⁵ Det finns också avgörande frågor för vissa delade kontor: Ersätter eller kompletterar de det traditionella kontorsutrymmet? Får medlemmar i delade kontor mer generösa ytor per person än tidigare (som i vissa fall av öppna "drop-in-kontor")? Använder de energi och utrustning mer effektivt?

Dela stol

Delning har stor potential att minska inverkan från möbelproduktion. Möblers miljöpåverkan innefattar utsläpp från materialtillverkning, transport, produktion och bortskaffande, men även från ämnen som används vid tillverkning av möbler, såsom flyktiga organiska föreningar. Dessutom kan flamskyddsmedel orsaka utsläpp under produktionen och användningsfasen. Viktiga överväganden är också var materialet har anskaffats, särskilt för trä och om det kommer från ett hållbart skogsbruk.

⁸² Antaget 70 kg CO₂e för ett skrivbord och 66 kg CO₂e för en stol (Jelse et al. 2011).

⁸³ Holm J, Levison E and Oehme S, 2015. The utilisation of office spaces and its impact on energy use. Thesis for Uppsala University. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:817033/FULLTEXT01.pdf>

⁸⁴ One Earth, 2015. Local Governments and the Sharing Economy. A Roadmap helping local governments across North America strategically engage with the sharing economy to foster more sustainable cities.

http://www.localgovsharingecon.com/uploads/2/1/3/3/21333498/localgovsharingecon_report_full_oct2015.pdf

⁸⁵ <http://www.deskmag.com/en/1st-results-of-the-3rd-global-coworking-survey-2012>

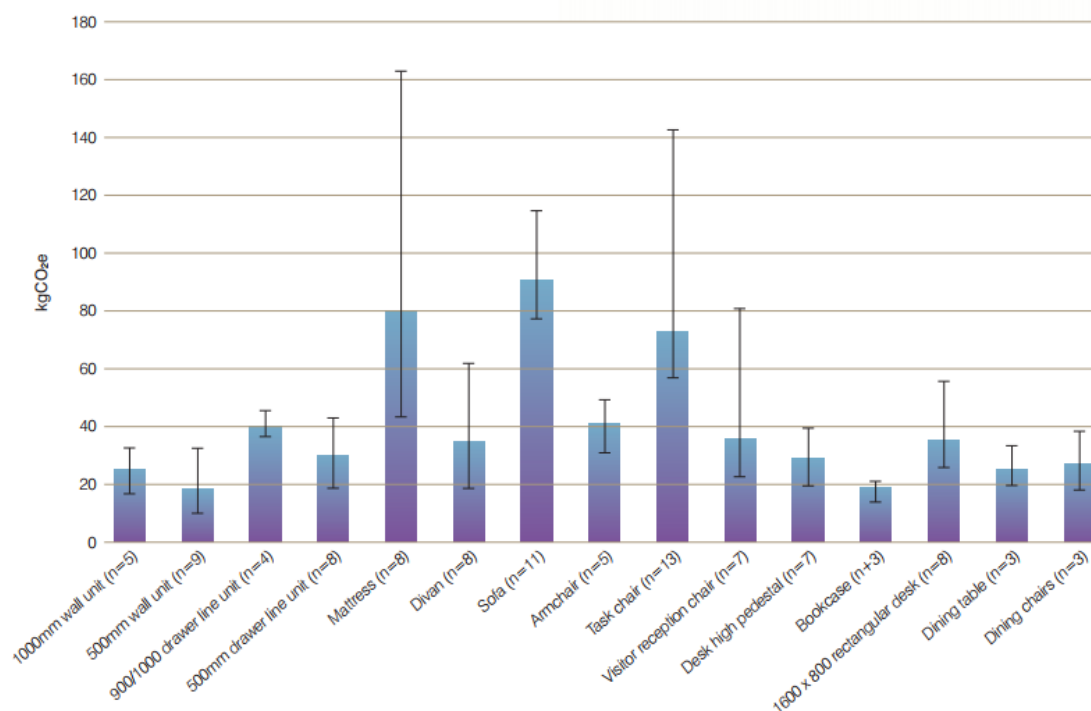

En studie i Storbritannien illustrerade variationen av koldioxidavtryck som olika möbler kan ha.⁸⁶ En kontorsstol (arbetsstol) har till exempel ett koldioxidavtryck på cirka 72 kgCO₂e, medan ett skrivbord har 28 kgCO₂e. En liknande svensk studie beräknade kontorsstolens fotavtryck till 66 kgCO₂e.⁸⁷ I figur 4 visas medelvärdet för koldioxidavtryck för olika möbler. Där visas också variationen i data, vilket visar att det på vissa typer av möbler såsom madrasser och olika typer av kontorsstolar kan variera stort. Det kan alltså vara skillnad i koldioxidavtryck beroende på hur och var exempelvis en stol är tillverkad.

Malmö har utvecklat ett lagrings- och återanvändningsprogram som heter Malvin, där använda möbler lagrades i ett centrallager och återanvänds där det är möjligt. Programmet rapporterades ha sparat i storleksordningen 174,2 tCO₂e och 6,7 miljoner kronor mellan maj 2013 och december 2014.⁸⁸ Samtidigt uppskattar Lunds kommun att av de 243 ton blandat avfall som avyttrats 2015 var 77-122 ton möbler som potentiellt kunde ha återanvänts. Detta skulle motsvara ungefär 53-89 tCO₂e. Årskostnaden för möbler till Lunds kommun uppgick år 2015 till cirka 21 miljoner kronor.

Kostnaden för en intern möbeldelningstjänst uppskattas vara mellan 270 000 och 570 000 kronor medan besparingarna uppskattas till mellan 980 000 och 1 380 000 kronor.

Figur 4. Totala medel-koldioxidavtryck för olika sorters möbler. Felskattningen visar variationen i data och n står för antal produkter som informationen baseras på.⁸⁹

⁸⁶ FIRA, 2011. A Study into the feasibility of benchmarking carbon footprints of furniture products. Furniture Industry Research Association

⁸⁷ Jelse K and Junestedt C, 2011. Life cycle assessment of the RH Active office chair. IVL Swedish Environmental Research Institute, IVL report No. U3246.

⁸⁸ Som rapporterat på <http://www.off2off.se/en/credentials/cases/malmo-stad/>, även om dessa resultat inte kunde verifieras av oberoende part, eller relateras till mängden räddade eller återanvända möbler.

⁸⁹ FIRA, 2011. A Study into the feasibility of benchmarking carbon footprints of furniture products. Furniture Industry Research Association

Potentiella rekyleffekter att se upp med

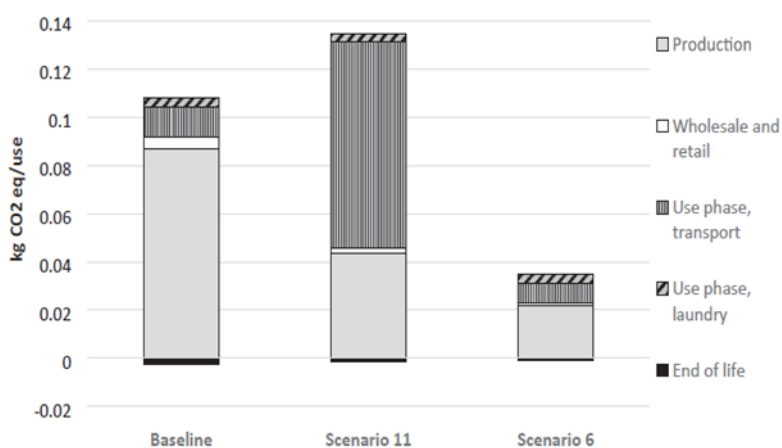
Det förefaller finnas stora fördelar med intern delning av möbler inom kommuner. Potentiella rekyleffekter verkar vara begränsade och bero på energianvändning (och växthusgasutsläpp) från transport och lagringsanläggningar.

Dela tröja

Kläders miljöpåverkan inkluderar materialproduktion, energi, vatten och en stor mängd kemikalier som används vid kläd tillverkning. Därför kan föroreningar till luft och vatten vara betydande i produktionslandet. En studie visar på de stora potentiella utsläppsminskningar som kan uppnås genom att dela kläder. Miljöbesparingen uppstår genom att man använder kläderna oftare och förlänger klädernas livstid. Uppskattningsvis sparar inköp av 100 begagnade plagg mellan 60 och 85 nya plagg, beroende på i vilken region (Europa respektive Afrika) återanvändningen sker, med motsvarande minskning av växthusgasutsläppen med 14 procent och en minskning av avfallet med 30 procent.⁹⁰ Minskningen av växthusgasutsläpp är lägre än vad som kan förväntas, eftersom användningsfasen står för 65 procent av den totala effekten och delning fortfarande kräver lika mycket tvätt av kläder.

I ett annat exempel framgår det att kläddelning väsentligt kan minska utsläppen av växthusgaser per användning av plagg (se scenario 6, figur 5).⁹¹ Jämfört med grundscenariot med utsläpp av växthusgaser på 0,11 kg CO_{2e} per användning, resulterar delning endast i 0,035 kg CO_{2e} per användning, en minskning med 69 procent. Det förutsätter dock att plaggets livslängd förlängs med fyra gånger och att transport med låga utsläpp används för att samla in kläderna. Om livstiden endast fördubblas och transport med höga utsläpp används (biltransport) blir utsläppen från delning istället 22 procent högre (scenario 11 i figur 5 nedan).

Figur 5. Exempel på kläddelning: Potentiell klimatpåverkan för grundscenariot (Baseline) jämfört med delning av en T-shirt.⁹²

⁹⁰ Farrant L, Olsen SI, Wangel A, 2010. Environmental benefits from reusing clothes. Int J Life Cycle Assess (2010) 15:726 – 736

⁹¹ Zamani B, Sandin G and Peters G, 2017. Life cycle assessment of clothing libraries: can collaborative consumption reduce the environmental impact of fast fashion? Journal of Cleaner Production, Vol 162, pp. 1368-1375.

⁹² ibid

Potentiella rekyleffekter att se upp med

Det finns flera faktorer som påverkar miljöpåverkan från kläddelning, inklusive antalet kunder som delar kläder, vilken transport (om någon) som används för att samla in kläderna, mängden tvätt och klädernas livstid. Det visade sig att inverkan av kläddelning är starkt beroende av dessa faktorer och att speciellt val av transportsätt kan leda till högre total miljöeffekt. Dessutom riskerar pengar sparade genom delning av kläder att resultera i påverkan från eventuella köp av andra varor. Ytterligare forskning på området behövs för att förstå dessa faktorer fullt ut.⁹³

---

⁹³ ibid

7. Delning i kommunal verksamhet

Att främja delning både inom kommuner, mellan kommun och invånare samt att möjliggöra för invånarna att dela genom olika initiativ är en växande trend och något som blir allt vanligare. Det är också något kommunerna efterfrågar mer information om och stöd för att arbeta med.

Det är viktigt att ha god insyn i vad som pågår runt om i kommunen och att föra ständig dialog så att kommunen kan tillgodose behov och driva på en hållbar utveckling. Att initiera delningsverksamhet är oftast bra men i kommunal regi så är det också viktigt att kommunen stöttar delning och inte konkurrerar ut mindre initiativ från civilsamhället eller konkurrerar med näringslivet.

Att delandet har ökat i Sverige tror de vi intervjuat beror både på ekonomiska och miljömässiga drivkrafter. Många ser det som en chans att konsumera mer hållbart samtidigt som det också innebär en ekonomisk besparing. Flera av de som intervjuats tror att det finns en "pryltrötthet", människor är trötta på att äga massa saker och ser delning som ett sätt att slippa ifrån jobbiga aspekter med ägande. Allt fler grupper börjar tröttna på att ha massa prylar liggande som de inte behöver. Människor vill ha variation men slippa äga och behöva göra sig av med saker.

Ett typiskt exempel på detta är leksaker och barnkläder. Dels växer barnen ur kläder och många tycker det är onödigt att köpa nytt för korta perioder. Dels kan barn tröttna snabbt på leksaker. Det är fördelaktigt att dela, kläderna hinner kanske inte slitras ut och man kan få till en variation i leksaker utan att köpa nytt. I Göteborgs stad kommer man exempelvis starta upp ett leksaksbibliotek nu för att det finns ett sådant behov. Delandet tros även vara spännande för många nya grupper som tidigare inte delat, det tilltalar fler och fler och vartefter det blir enklare blir tröskeln att testa lägre.

Resultatet av enkätundersökningen och djupintervjuerna vittnar om att delning inom kommunal verksamhet såväl som mellan kommun och invånare är en relativt ny fråga. Flertalet kommuner har nu börjat lyfta frågan om delning och det kommer ständigt fram nya initiativ och projekt som berör ämnet och som syftar till att öka delandet. Det finns en stor vilja att arbeta med frågorna men samtidigt är det ett område som kräver ett förändrat sätt att tänka i de kommunala processerna. Det saknas strukturer för arbetet och således finns det sällan någon samordnande funktion som har ett övergripande ansvar för frågan om delning. Det finns också osäkerheter kring hur delning får och ska gå till. Många i kommunerna upplever att det kan vara svårt att veta hur de ska förhålla sig till nya juridiska och ekonomiska aspekter som dykt upp.

Drivkrafter

I de kommuner som intervjuats har initiativ till delning ofta kommit ur annat arbete såsom miljöarbete, arbete med resurseffektivisering och arbetsmiljö. Projekt och initiativ har "poppat" upp på olika fronter och som ett resultat av det har ett mer strukturerat arbete med att stödja delning börjat ta form. I Karlstad exempelvis kom delning som en naturlig del av ett ambitiöst miljöarbete och kommunen har nu antagit ett mål om hållbar konsumtion. Även Falun anser att arbetet växt fram ur en lång tradition av att jobba med hållbarhetsfrågor. Vilja, hållbarhetsprogram och en strävan efter att använda resurser mer effektivt driver på Faluns engagemang.

Viljan att dela och utnyttja vilande resurser drivs också av det ökade intresset för hållbarhetsfrågor. Fler och fler människor blir medvetna om kopplingen mellan klimat och konsumtion och i takt med denna ökade medvetenhet tycker jag mig se att det växer fram en status i att vara resurseffektiv.

– Faluns kommun

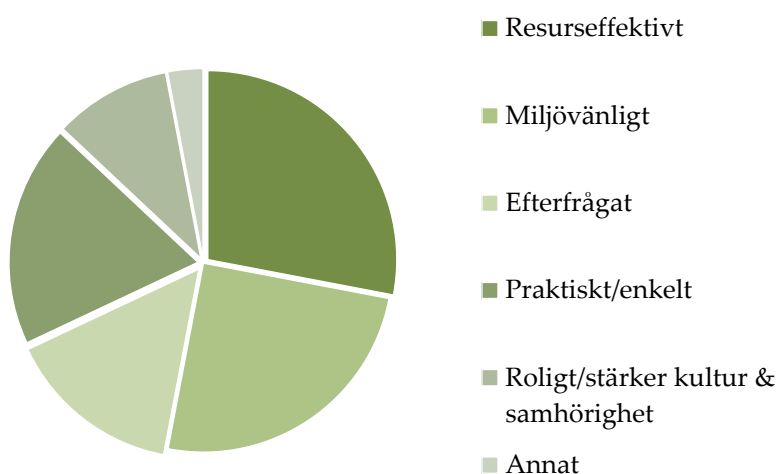
Flera av de som intervjuats lyfter vikten av är att det är enkelt och smidigt att dela. Drivkrafter för medborgarna är att de kan spara tid och även pengar. Systemet behöver vara effektivt och medborgarna känna tillit och trygghet till hur systemen fungerar. Det är av betydelse att det finns rätt förutsättningar för delning. Ett exempel kan vara att det finns tillgängliga IT-system för bokningar med mera. Att delning har ökat på grund av digitaliseringen och ny IT-utveckling som har gett oss verktyg och plattformar för att underlätta delning bekräftas av intervjuerna. Bättre digitala lösningar och sociala medier har gjort att det blivit lättare men även mer socialt accepterat att låna, byta och dela med människor utanför den närmaste kretsen. Ju mer dessa kanaler används desto mer växer också intresset och förutsättningarna för delningsekonomi.

Vi försöker hitta mer resurseffektiva arbetssätt genom cirkulär ekonomi och då är delningsekonomi en del av det. Det är framgångsrikt på många håll.

– Eskilstuna kommun

De som intervjuats tror att delning också blivit mer etablerat i och med exempelvis tjänster såsom Airbnb som gör att delningsekonomi uppmärksammas och fler företag ser över hur de exempelvis kan tillhandahålla olika typer av tjänster och leasing. Andra orsaker till att dela tros vara brist på yta, dels att ha plats med exempelvis prylar och kanske bilar, men även att ha tillgång till exempelvis odlingsytor eller utrymme till att laga och fixa saker. Den ökade delningen kan också tänkas bero på att det är en ny generation som ser på ägande på ett annat sätt än föregående generationer.

Figur 6. Varför delar er kommun idag olika typer av resurser mellan kommunala verksamheter?

26 kommuner svarade på enkäten, flera av dem har angett mer än ett svarsalternativ. På frågan om varför kommunen delar på olika resurser inom organisationen så svarar 25 stycken att det är på grund av resurseffektivitet, 22 stycken svarar att det är för att det är miljövänligt. 17 stycken svarar att anledningen är för att det är praktiskt/enkelt. Exempelvis menar många att det är logiskt att dela på de kommunala bilarna istället för att varje förvaltning ska ha sitt eget system. Andra anledningar kan exempelvis vara ökad tillgänglighet.

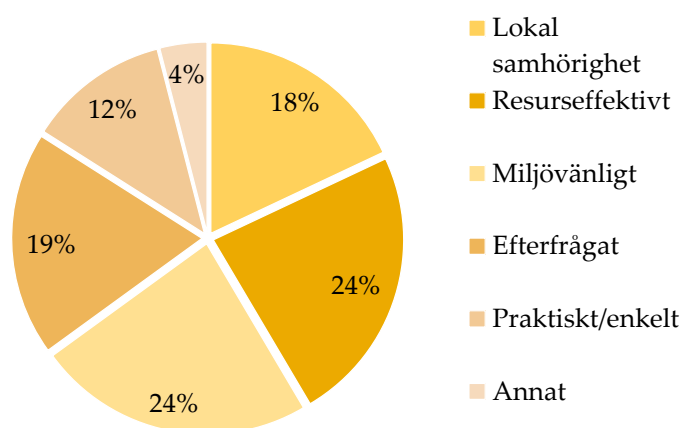
Vi anser att det ger synergier i vår kommun. invånare känner samhörighet, företag får möjlighet att mötas och bli inspirerade av andra goda exempel. Inom kommunen blir vi mer effektiva och sparar kostnader.

-Gävle kommun

Den ekonomiska drivkraften har initierat delningsverksamhet bland några av kommunerna. Exempelvis att man kan få bättre kvalitet på fordon i bilpooler om de hanteras tillsammans för då är det personal med rätt kompetens som underhåller bilarna istället för att förvaltningarna ska sköta underhållet själva. När det gäller de kommunala systemen för att dela möbler är en stark anledning av ekonomiska skäl. Att någon i kommunen ser att resurserna skulle kunna användas mer effektivt ur rent kostnadsmässiga skäl. Oftast har delning inte organiserats centralt utan det är enskilda personer som sett möjligheter till att förändra system som inte är resurseffektiva.

Trots att nästan 25 svar av totalt 89 svar anger resurseffektivitet som anledning till att dela och att de som intervjuats nämner att ekonomisk drivkraft för kommunen är viktig för att utveckla delningsverksamhet så är det få som gjort ekonomiska bedömningar. Delning bedöms vara ekonomisk lönsamt och därmed en drivkraft men kommunerna gör inga exakta mätningar över det. En anledning till att ekonomiska bedömningar inte görs är på grund av att det också behövs utrymme i budgeten för att göra sådana undersökningar och analyser.

Figur 7. Varför delar ni idag olika typer av resurser mellan kommun och invånare?

Delningen som sker mellan kommun och invånare anses också ha grund i att det är en resursfråga, 16 stycken anger det som anledning till att dela. Man vill minska resursanvändningen och spara på miljön. 16 stycken svarar också att de gör det för att det är miljövänligt. Dock är det gällande miljöeffekter väldigt få som gjort beräkningar. Precis som med ekonomiska beräkningar drivs delningsverksamhet i många fall av att spara på resurser och minska miljöpåverkan men nästan 80 procent av de 26 kommuner som svarat, att kommunen inte undersökt miljöeffekter av delningsverksamhet. 11,5 procent anger att de har gjort det och 11,5 procent vet inte om det gjorts.

Den sociala aspekten lyfts fram som väldigt viktig i sammanhanget. Det är där delningsverksamhet ofta anses göra främst nytta. 12 stycken anger att kommunen delar resurser med invånare på grund av att skapa lokal samhörighet. I intervjuerna är det också flera som lyfter fram den sociala nyttan och att skapa mötesplatser. Jämlikhets skäl är starka anledningar till projekt såsom Fritidbanken och liknande. Även de som inte har råd att köpa dyr sportutrustning ska kunna vara med och medverka i sport- och friluftaktiviteter. Skäl som nämns inom den sociala nyttan är bland annat trygghet, delaktighet, integration, jämlikhet och jämställdhet.

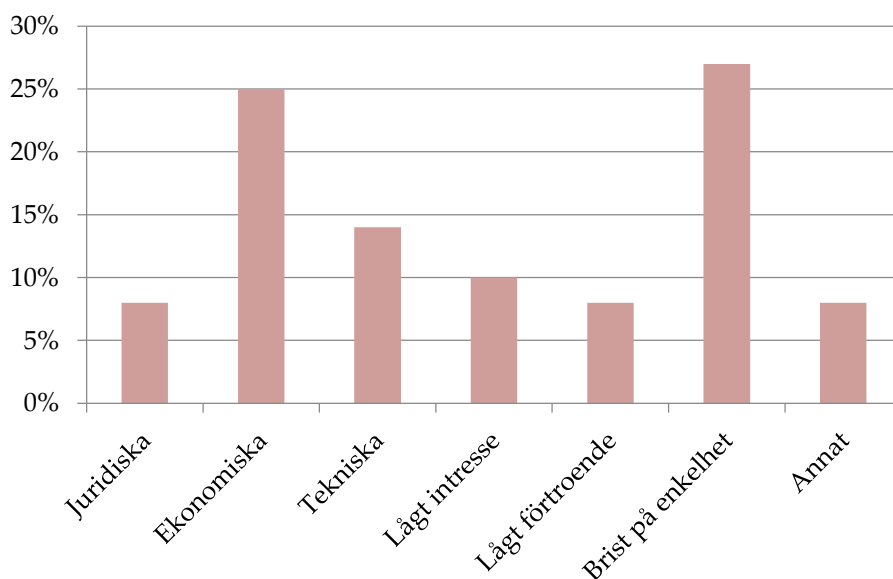
Flera av de svarande anger också att det är en verksamhet som efterfrågas. För kommuner som vill ligga i framkant när det gäller delning kan en orsak vara varumärkesbyggande. Även att det ger ökat förtroende för kommunen att de bedriver delningsverksamhet och skapa nya mötesplatser för deras invånare.

Man vill också dela för att skapa ökad tillgång till produkter och tjänster samt en större variation. En respondent nämner att det möjliggör en högre servicenivå för allmänheten. I och med delande skapas ett större utbud och möjligheterna att tillgodose olika behov ökar.

Hinder

När det kommer till delningsverksamhet är kanske det största hindret att det är ett nytt sätt att arbeta. Befintliga strukturer och system i kommunal verksamhet är inte anpassade för att hantera att olika verksamhetsområden delar på, eller har gemensamt ansvar för produkter och tjänster som delas. Fördelningen av kostnader och intäkter försvåras. I enkätfrågorna om vilka hinder man stött på mellan kommunala verksamheter såväl som mellan kommun och invånare svarar flest att det är ekonomiska och/eller bristen på enkelhet som begränsar delning. Även juridiska aspekter lyfts upp frekvent i både enkätsvaren och intervjuer när det handlar om hur kommunen ska arbeta gentemot invånarna och vilka hinder de stöter på.

Figur 8: Vilka hinder har ni stött på för delning mellan era kommunala verksamheter?

Brist på enkelhet ses som ett övergripande hinder. Det är svårt att veta hur delningen ska struktureras för att exempelvis kostnader och intäkter ska fördelas rätt. Det är också ett nytt sätt att förhålla sig till kommunens resurser. Flertalet människor kanske ser det som naturligt att dela på saker privat men i sitt arbete finns det kanske rutiner eller strukturer som gör att man helt enkelt inte tänker på att man kan dela med någon annan verksamhet. Det kan också vara svårt att veta vad som kan delas inom kommunen. Att dela på möbler är något som sker i flera kommuner men det är fortfarande ett arbete som måste till att etablera ett sådant system så att det går att genomföra i praktiken.

Tekniska hinder är framförallt avsaknad eller bristande digitala system och plattformar. Brist på tillit och förtroende kan också till viss del upplevas hindrande. Både till systemen och till produkterna och tjänsterna som delas. Det kan handla om att de som delar och lånar inte känner förtroende till

varandra, det kan handla om att konsumenter inte litar på kvaliteten på begagnade prylar i samma omfattning som med nya saker.

I ett par kommuner har förskolorna signalerat om att de inte är intresserade av begagnade möbler och leksaker då de inte vet vilka giftiga ämnen det kan innehålla. Flera kommuner arbetar med att fasa ut giftiga ämnen ur skolor och förskolor. Om information om innehållet inte finns tillgängligt då så väljer många att avstå. Andra hinder som framkommit i studien är att delningsverksamhet ofta innebär samverkan mellan flera olika aktörer vilket kan göra att processerna går långsamt. Kategorin annat har bland annat handlat om platsbrist för att förvara möbler.

Ekonomiska hinder inom kommunen

Hälften av de svarande till enkäten anser att det finns ekonomiska hinder med delningsverksamhet, både inom kommunen och mellan kommun och invånare. Främst anses det vara ett hinder på grund av olika betalningsmodeller och hur fördelningen av kostnader och intäkter ska utformas. En investering kanske blir billigare för kommunen totalt men olika budgetar påverkas olika, vissa positivt och andra negativt. Förvaltningar ser ofta till sina egna mål och ekonomi. Kostnader hamnar på ett ställe men vinsten kanske kommer senare eller på en annan förvaltning. Det kan också vara invant beteende på en förvaltning att äska så mycket pengar som möjligt till sin verksamhet och då måste det även motiveras vad pengarna ska gå till. Det är i vissa fall inte så vanligt att vilja dela på saker då.

I Lund har kommunkontoret exempelvis tittat på kommunövergripande lösningar där de tittar långsiktigt på ekonomin över olika enheter, när kostnaderna respektive besparingar kommer in. I ett fall tittade de på vilka kostnader serviceförvaltningen skulle få för att uppnå ett mål om fossilfrihet i kommunen. När vinsterna med det arbetet kunde synliggöras blev det lättare att fördela kostnaderna över olika förvaltningar. Arbeta pågår med att hitta en bättre modell för att hantera fördelning av kostnader och intäkter.

I en annan kommun lyfts ekonomi upp som hinder men ur ett annat perspektiv. Då handlar det om att förvaltningar skulle kunna dela på maskiner, verktyg med mera men att frågan inte lyfts för om det inte behöver köpas in lika mycket riskerar man att få mindre budget nästkommande år. Att upprätta system såsom digitala plattformar vilket i vissa fall krävs för delningsverksamhet kan vara kostsamma och resurskrävande. Det kan uppstå frågor om vilken förvaltning som ska bära kostnader, samt att det är svårt i en kommunal verksamhet att motivera en kostnad på kort sikt men som på lång sikt kommer löna sig.

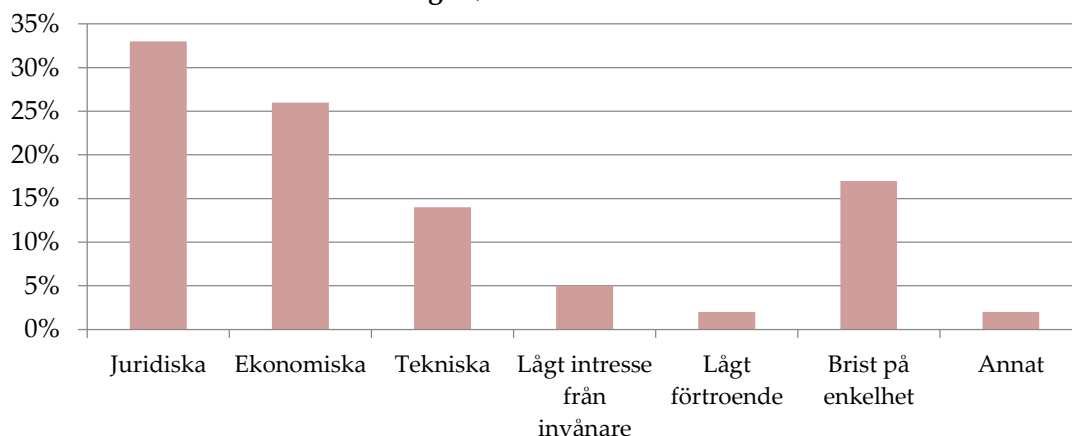
Den politiska budgetprocessen är helt avgörande för en bra delningsekonomi i en kommun.
– Hässleholms kommun

Juridiska hinder mellan kommun och andra aktörer

Något som flera av de som intervjuats funderar på är de lagliga aspekterna av konkurrensaspekten. När kommunen ska låna ut saker och dela med sina invånare, var går gränsen för att kommunen börjar konkurrera med näringslivet.

Figur 9. Vilka hinder har ni stött på för delning mellan kommun och invånare? (Se svarsalternativen i sin helhet i bilaga 2).

När det gäller delning mellan kommun och invånare anser de flesta att juridiska aspekter är hindrande. 33 procent av de kommuner som svarat anger att det hindrar delningsverksamhet. Ekonomi och brist på enkelhet anses även här vara hindrande. Det upplevs som något oklart hur kommunen får dela med sina invånare men också de ekonomiska aspekterna i att det kanske inte är någon som har huvudansvaret för frågorna. Kostnaden hamnar på en förvaltning medan nästa förvaltning får intäkterna. Det är ett nytt sätt att tänka menar många av de som intervjuats. Det är också anledningen till att många svarar att den bristande enkelheten är ett hinder. Lund är en kommun som uppfattat att lagstiftningen hindrat dem i delningsverksamheter. Exempelvis var det problematiskt för kommunen att driva Lundahoj då det inte var förenligt med konkurrenslagstiftningen. Nu mer drivs Lundahoj av en aktör som upphandlats av kommunen. Liknande problem har sett inför bilpoolsverksamhet där det finns kommersiella bilpooler som då kommunen kan anses konkurrera med. Även gällande cykelverkstäder som kommunen erbjuder har företag som tar betalt för samma tjänst framfört sina reservationer.

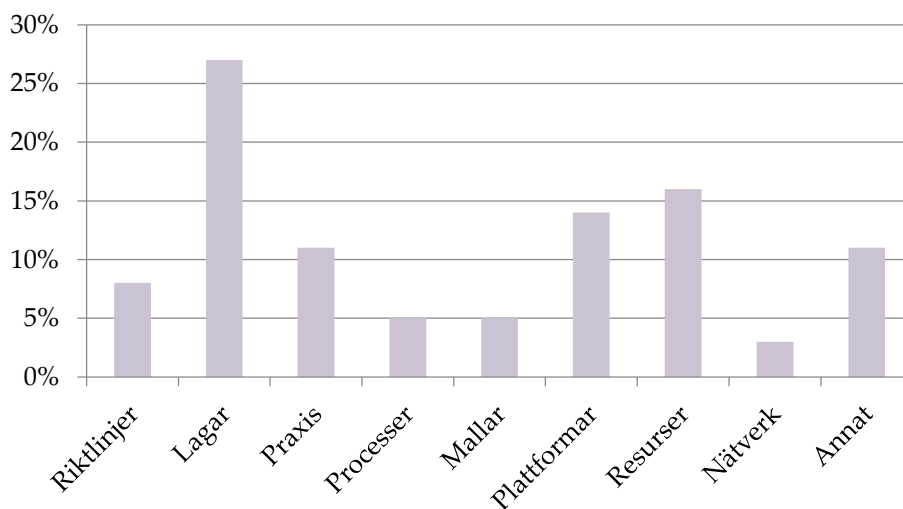
En annan frågeställning kopplat till bilpooler uppstår när kommunen vill dela bilarna med sina invånare. Bilarna har kommunens logotyper vilket kan påverka kommunens varumärke om det händer något. Frågan om var ansvaret ligger om något händer lyfts också fram. Ytterligare en lag som kan vara hindrande för delningsverksamhet är likställighetsprincipen. Den innebär att kommunen inte är fri att ge bort saker utan att det är väl reglerat med risk för att inte behandla medborgarna lika.

Avfall Sverige har tagit fram guide #9: Juridiska förutsättningar för förebyggande och återanvändning för sina medlemmar, där man kan få hjälp och råd. Göteborgs stad har också tagit fram en juridisk guide för Återanvändning inom Göteborgs stad. Guiden visar vad och hur förvaltningar och bolag får dela. I guiden nämns också stadens interna återbrukssajt Tage som underlättar för delning mellan verksamheter. Den kommer även med praktiska tips och juridiska råd om hur delningen går till. Förvaltningar och bolag kan köpa begagnade saker från andra förvaltningar genom koncerninterna köp under gränsvärdet för direktupphandling. Över detta värde så kan de använda det så kallade in-house undantaget för att köpa av varandra förutsatt att kontroll och verksamhetskriterier är uppfyllda. En guide som denna underlättar för delning då frågetecken kring vad som är juridiskt möjligt reds ut.⁹⁴

⁹⁴ Göteborgs Stad, Återanvänd i GGYEMöteborgs stad, Juridisk vägledning, 2017

Bristande stödsystem

Figur 10. Finns det stödsystem som varit ett hinder för er när ni velat dela?

Över 25 procent av de svarande kommunerna har angett lagar som ett hindrande stödsystem. Som nämns i ovan upplever många runt om i kommunerna att det är svårt att veta hur kommunen ska förhålla sig till vissa juridiska aspekter. Kommunallagen reglerar bland annat att kommuner inte får gynna specifika företag. Flera kommuner anser att det är en svårighet med frågor kring konkurrensställning och hur gränsdragningen mellan kommunen och dess invånare ska se ut gällande delningsverksamhet. Bristande resurser ses också som ett hindrande stödsystem. Att upprätta olika verksamheter och system kräver resurser som inte alltid finns. Detta är mer av ett problem om kommunen inte uttalat en vilja att arbeta med frågorna.

Eftersom det enligt lag inte är tillåtet för privatpersoner att ta sådant som en gång slängts så krävs det resurser så att återvinningscentraler kan hantera det som kommer in, eventuellt sortera det, kanske laga produkten, och bedöma om det ska säljas eller återvinnas. I flertalet kommuner finns det projekt som syftar till att återanvända och sälja saker i olika typer av återbruksverksamheter men det anses hindrande att det krävs resurser endast för att möjliggöra delning. Resurser som inte alla kommuner har. Det lyfts också fram att administrationen inte får bli för omfattande. Det behövs fungerande stödsystem så att personalen kan få stöd och hjälp i att bedriva delnings- samt återvinningsverksamhet.

De som svarat "annat" belyser egna riktlinjer för exempelvis kemikalier som hindrar delning eftersom det inte är klart vad de saker som delas innehåller. Att sådana riktlinjer finns är bra i miljö- och hälsoaspekter men kan vara hindrande specifikt för delningsverksamhet.

Bristen på plattformar har också angetts som hindrande stödsystem. Exempelvis har de i Falun inte haft någon bra plattform för uthyrning av cyklar tidigare och det har upplevts som hindrande för delningsverksamheten. Det finns också de kommuner som anser att det helt saknas stödsystem för delning i kommunen.

Jag är säker på att många av dem som genomfört de projekt och åtgärder som delandet krävt har stött på mängder av hinder, säkert alla ovanstående. Och samma system kan, beroende på situation, ha varit det stöd som har behövts för att kunna driva igenom det [...] dessa exempel kan vara både hinder och möjligheter.

– Hässleholms kommun

Framgångsfaktorer

Enligt de som intervjuats finns det ett antal saker som är viktigt att ta med sig för att få igång delningsverksamhet i sin kommun eller lyckas bättre med sin delningsverksamhet. En av de intervjuade betonar att när man vill jobba med delning så behöver brist på styrande dokument, mål om delning eller hållbar konsumtion inte hindra en. Ofta går det att hitta kopplingar och härleda projekt till andra målområden som kommuner jobbar med, exempelvis jämlikhet, jämställdhet, trygghet och miljö.

Våga prova

Det klart tydligaste budskapet från de personer som intervjuats är – våga prova! Det är nödvändigt att ta, eller ges, möjligheten att testa nya idéer för att veta om det funkar och vad som funkar bättre eller sämre. Detta kan göras på olika sätt, flera kommuner förespråkar att börja med något litet och sedan utvärdera eller att titta på endast en mindre del av verksamheten för att utvärdera hur det funkar där. Genom att börja smått lär man sig och kan ta den erfarenheten vidare till större projekt eller till andra delar i verksamheten. Ibland blir det fel i början och då kan det vara bra att börja litet.

Det är också viktigt att vara medveten om att det fungerar på olika sätt på olika ställen runt om i en kommun. Ett förslag är även att testa förvaltningsövergripande projekt eftersom nyttan om det genomförs väl kan bli stor. Vidare att lära av befintliga exempel inom delning, både bra och dåliga. Då kan man också titta på juridiska aspekter. Hur gjorde den kommunen då och hur fungerade det med juridiken i den frågan? Ett tips är också att åka på studiebesök.

Långsiktighet och mål

Att det behöver finnas en långsiktighet i delningsverksamheten och att det finns en övergripande inriktning eller målbild om att kommunen ska arbeta med sådana frågor lyfts fram som en avgörande faktor. Att ha en policy eller andra styrdokument som främjar en sådan utveckling anses viktigt för att få kraft bakom och underlätta arbetet med delning. Då främst när det gäller att det finns exempelvis riktlinjer och andra styrande dokument som tydligt formulerat mål kopplade till delning eller att en tydlig riktning mot cirkulär ekonomi eller delningsekonomi har formulerats. Majoriteten av de intervjuade svarar att det inte finns några uppsatta mål i kommunen som handlar specifikt om delning. Men att det kommer vara väldigt viktigt för att lyckas med delningsverksamhet. Flera menar dock att det finns andra uppsatta mål i kommunen som innefattar delning, samt olika strategier och program där delning används för att uppfylla andra mål, exempelvis hållbar konsumtion och fossilfrihet. I Lund har kommunen en målsättning om att klimatpåverkan från kommunens konsumtion ska minska. Kommunen har även mål om hållbar konsumtion med delmål om avfallsminskning. Delning används som ett sätt för att nå målen. När det uttryckts tydligt att kommunen ska jobba avfallsförebyggande kan det hända saker.

Lagar och/eller politiska beslut som tydligt visar vägen är bra stöd för att utveckla delningen.
– Mölndals kommun

Av de intervjuade håller de flesta med om att det underlättar om det tagits ett politiskt beslut eller om det finns någon typ av styrande dokument kring området. Det skapar ett mandat och en legitimitet. Som nämnts innan kan en svårighet i delningsverksamhet vara ekonomi och fördelningen av kostnader på exempelvis olika förvaltningar. Finns det då en tydlig utpekad riktning att en kommun ska arbeta med delning så är det lättare att motivera kostnaderna.

I långsiktighet inkluderas även långsiktig finansiering. Många delningsinitiativ startas upp i projektform och om det sedan inte kan fortsätta på grund av att projektet når sitt slut och

finansieringen tar slut är det självklart tråkigt för invånarna. Det kan även påverka invånarnas förtroende för kommunen.

Samverkan och dialog

Att samverka lyfts fram som en viktig aspekt för ökad delning. Att fråga medarbetare eller invånare vad de faktiskt behöver och vill ha. Lyssna på föreningar och invånare så att kommunen inte tar fram något som inte används eller att kommunen tar över en idé som någon annan tänkt testa. Att söka inspiration genom att kommunicera och lyssna på olika aktörer kan vara till hjälp.

En bra idé är också att inventera vad som redan görs i kommunen och fundera över hur det kan utvecklas. Prata med personal på biblioteken för att veta vad de ser för möjligheter och behov. Finns det idrottslokaler man inte tänkt på att öppna upp för fler? Eller befintliga arenor som kan användas mer inom exempelvis drivna bostadsrättsföreningar eller fastighetsbolag i kommunen?

Flera av de som intervjuats belyser att det i deras kommun finns en kultur av nytänkande, öppenhet och innovation. Det är dock inte alltid så lätt att samverka i kommunal verksamhet. På många ställen fastnar delningsinitiativen i stuprörsstrukturen. Att i vissa frågor dela på ansvaret kan vara problematiskt då olika förvaltningar har olika frågor de vill prioritera. Ett bra sätt kan då vara att tidigt föra dialog med berörda parter. Då kan eventuella farhågor och aspekter som uppfattas som hinder diskuteras och man kan hitta gemensamma lösningar.

När det gäller delningsverksamhet mellan kommun och invånare är ytterligare faktorer viktiga för att lyckas. Bland annat samverkan och dialog med invånare och initiativtagare. Det är viktigt att kommunen har koll på vad som pågår på andra håll och vilka projekt som finns så att kommunen inte konkurrerar med dessa. Det är viktigt att kommunen stöttar sådan verksamhet och inte tar över. Tillsammans med civilsamhället kan kommunen skapa möjligheter till en väl fungerande delningsverksamhet.

Staden ska informera och fungera rådgivande. Men vi har också en fantastisk möjlighet att vara pådrivare och möjliggörare.

– Göteborgs stad

Engagemang i organisationen

Om delningsverksamheten ska bygga på befintlig personal så är det viktigt att ha personalen med sig, att de är införstådda med syftet, att de vet vad de ska göra och att de känner att det är viktigt att de gör det. Vid framtagande av stödsystem underlättar det att de får det stöd de behöver.

Ett tips från Umeås kommun är att fundera över var kommunen har sin kärnverksamhet och hur befintliga resurser kan användas. All typ av delningsverksamhet fungerar inte överallt, i vissa områden är det svårt att få igång en delningsverksamhet av prylar och det kanske är mer framgångsrikt med andra koncept. En annan kommun är inne på samma spår och lyfter fram hur viktigt det är att göra sin hemläxa ordentligt. Att se över analyser med ekonomiska utvärderingar, miljöeffekter, tillgänglighetseffekter, indikatorer med mera så att resurser fördelas rätt.

Några konkreta tips från Göteborgs stad är att ha beredskap för eventuella reparationer (om kommunen ska dela med invånare), säkerställ att det finns resurser, tydliggör ansvar, se över försäkringar (för de som besöker, de som jobbar och de som är volontärer).

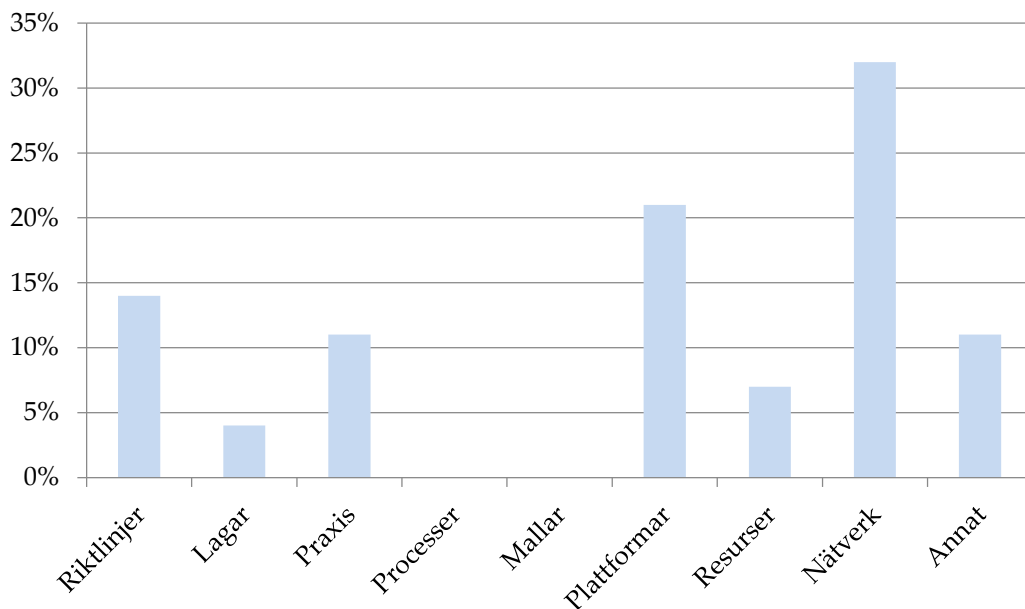
Förenkla

Många av de hinder kommuner adresserar handlar om att systemen inte är anpassade för delning. Att ekonomiska, juridiska och administrativa system inte stödjer delning. Att se över vilka regler,

riktlinjer, mallar och stödsystem som kommunen råder över som kan uppdateras, samordnas eller kompletteras för att underlätta för delning är en framgångsfaktor.

Plattformar och nätverk

Figur 11. Finns det stödsystem som underlättat delning?

På frågan om vilka stödsystem som underlättar delningsverksamhet visar resultatet att det främst är plattformar och nätverk. Det möjliggör för aktörer att kunna mötas och utbyta information, söka hjälp av varandra och få inspiration från andra kommuner i goda exempel. Plattformar kan vara nätverk för erfarenhetsutbyte men även digitala plattformar som underlättar, eller till och med krävs, för delning i form av exempelvis bokningssystem.

Utveckling av delningsverksamhet

I enkäten svarade 21 kommuner att det finns planer på att utveckla delning och 16 att de vill utveckla delningen både inom kommunal verksamhet och mellan kommun och invånare.

Lunds kommun har satt ett mål för att klimatpåverkan från kommunens konsumtion ska minska. Delning används som ett sätt för att nå målet och kommunens beslut att jobba avfallsförebyggande har underlättat. Faluns kommun vill ta fram bra plattformar för delning och utveckla tydligare målbilder och göra bättre uppföljning för att främja investeringar och få fler att tänka innovativt kring delning. Gävle kommun ser att delningstjänster behöver utvecklas i planering för nya bostadsområden. Även Umeå kommun ser stor potential i hur offentliga ytor kan utformas och användas mer och tittar på potentialen i mobilitetslösningar och att involvera fastighetsägarna på området.

Göteborgs stad har gjort ett strategiskt val att jobba med delning och formulerat ett mål på de konsumtionsbaserade utsläppen per invånare. "Göteborg ska minska sin miljö- och klimatpåverkan för att bli en hållbar stad med globalt och lokalt rättvisa utsläpp. 2020 ska utsläppen av koldioxid ekvivalenter i Göteborg från icke handlande sektorn ha minskat med minst 40 procent jämfört med 1990. 2035 ska de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser vara maximalt 3,5 koldioxidekvivalenter per invånare."⁹⁵ Här pågår arbetet med hur delningen kan utvecklas och utökas. Kan bytesrum även bli delningsrum? Kan vi köpa ljus istället för lampor? Lek istället för leksaker? Sittplatser istället för stolar? De tittar också på vilken delning som har störst hållbarhetseffekt för att kunna prioritera initiativ bättre. Staden har även tagit fram ett material för hur staden kan underlätta för delningsekonomin. Åtgärder som föreslås är att etablera en Sharing City plattform där utbyte mellan olika aktörer i staden kan ske kring möjligheter och utmaningar inom delningsekonomin; skapa en tydligare intern organisering i staden och en samordningsfunktion; stöd och vidareutveckla samarbetet med lokala initiativ inom delningsekonomin; fortsatt stimulera en delningskultur i staden genom kommunikation, inspiration och att vara ett gott föredöme; se över om den lokala konsumentrådsgivningen bör stärkas upp med sakkunniga inom delningsekonomi.⁹⁶

Karlstad har ett mål för att konsumtionen ska vara resurssnål och hållbar och har uttalat att de vill driva på utvecklingen mot en mer hållbar konsumtion och produktion. Kommunens handlingsplan för miljömålen inkluderar att ta initiativ för att dela resurser och budget för det.⁹⁷

I Malmös miljöprogramms handlingsplan (2015 – 2018) står att: "När staden planeras och utvecklas ska förutsättningar skapas för hållbara konsumtionsmönster – det ska vara lätt att göra rätt. Vid utvecklingen av såväl nya som befintliga områden i staden ges möjligheter för etablering av system för hållbar konsumtion. Tillgängligheten till produkter, kompetenser och tjänster såsom bil-, cykel- och verktygspooler, klädbibliotek, reparationsverkstäder och andra forum för byten, utlåning och återanvändning ska skalas upp och utvecklas."⁹⁸ Nu utvecklas handlingsplanen för 2018 till 2020. Miljöförvaltningen utreder hinder och möjligheter för delningsekonomi inom två stadsdelar. Miljöförvaltning ser också stor potential att utveckla delningen på biblioteken. Det är en verksamhet som redan har system för att låna ut saker vilket möjliggör ytterligare delning av andra prylar.

---

⁹⁵ [http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/332CE8D6E991127FC125813D005319A9/\\$File/SMPV.pdf?OpenElement](http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/332CE8D6E991127FC125813D005319A9/$File/SMPV.pdf?OpenElement)

⁹⁶ Lund. T., Göteborgs stad. 2017. Sharing Cities. Städernas roll i delningsekonomin.

⁹⁷ <https://karlstad.se/Miljo-och-Energi/Miljo--och-energiprojekt/en-miljosmart-kommun/hallbar-och-resurssnal-konsumtion/>

⁹⁸ <http://malmo.se/Bo-bygga--miljo/Miljoarbetet-i-Malmo/Malmo-stads-miljoarbete/Handlingsplan-for-miljoprogrammet.html>

8. Diskussion och slutsatser

Intresset för delning från användarna ökar och delningsinitiativen blir fler. Det finns en risk för att delningsekonomin skapar ohållbara konsekvenser som osäkra arbetsvillkor eller ökad konsumtion. Nu finns ett momentum för kommuner att utforma hur delning går till och att skala upp delning till norm. Även om hushållen står för 40 procent av samhällets miljöpåverkan så behövs politiska beslut för att skapa förutsättningar för en hållbar konsumtion med förändrade kultur-, konsumtions- och produktionsmönster. Delning påverkar värderingar och normer och skapar samhällsengagemang och ett intresse för det gemensamma i kommunen. Delning har potential att bidra både till nya företag och affärsmodeller, ekonomisk och ekologisk resurseffektivitet och samhällsvinster i form av större jämlikhet, delaktighet och gemenskap.

I den här studien framkommer det tydligt att delning är ett nytt område. Många kommuner har pågående enstaka delningsinitiativ men få har än så länge mål, strategi och ett samlat ansvar för området. Det kan dock finnas andra uppsatta mål i kommunen som innefattar delning. Det kan även finnas strategier, program eller handlingsprogram där delning används för att uppfylla andra mål, exempelvis inom hållbar konsumtion eller fossilfrihet. Majoriteten av de kommuner som intervjuats tycker att det är viktigt med någon form av mandat för att driva frågor om delning.

Det handlar om att dela på både resurser och intäkter och kostnader. De befintliga ekonomiska systemen och budgetprocessen behöver anpassas så att de underlättar för delning. Många förvaltningar får en given budget för ett verksamhetsår och det är få som vet hur de ska förhålla sig till att dela med andra förvaltningar och hur det faktiskt ska kunna göras rent praktiskt. Juridiska aspekter ses också som ett hinder när kommuner vill dela med eller underlätta för delning mellan invånare. Flera kommuner uttrycker osäkerhet kring vad man får göra. Det finns mycket som går att göra inom befintlig lagstiftning, men det finns ett behov av tydliggöranden och guidning för att minska osäkerheten. Delning kräver ett förändrat sätt att tänka i de kommunala processerna. En viktig utgångspunkt är att ha god koll på vad som redan pågår runt om i kommunen och att föra dialog med olika aktörer så att kommunen kan tillgodose befintliga och framtida behov. Att det är enkelt att dela är avgörande både för att medarbetare inom kommunen och invånarna ska vilja dela. Här kan kommunen både underlätta ekonomiskt och juridiskt och genom att erbjuda välfungerande plattformar och system för delning. Att det finns tillit till systemen spelar stor roll för att delningsinitiativen ska växa. Kommunen har också möjlighet att samverka kring och synliggöra delningsinitiativ från andra aktörer liksom att stödja samordning dessa emellan.

Det finns ett behov av att mäta både ekologiska, ekonomiska och sociala vinster men också metoder för att mäta eventuella rekyleffekter av delning. Få kommuner har mätt vinster eller andra effekter både för att det är komplicerat och kräver omfattande resurser. Att det saknas beräkningar gör det svårt att argumentera för samverkan kring och investeringar i delningsprojekt. Trots avsaknaden av mätningar anges de största drivkrafterna för att dela vara resurseffektivitet och minskad miljöpåverkan. Den sociala nyttan och de många mötesplatser delning skapar är enligt flera som intervjuats en stor vinst med delning. De sociala vinsterna är mer direkt synliga i form av exempelvis ökad integration, gemenskap och ökad sysselsättning. Genom att få mätbara resultat kan frågan få det mandat som behövs. Kommunerna som intervjuats efterlyser guidning kring hur andra gjort och få ta del av goda inspirerande exempel. Många efterfrågar kunskap om hur andra följt upp, hanterat och löst ekonomiska och juridiska problem. Mer kunskap och lärdomar efterfrågas även om vilka utmaningar näringslivet stött på. Vidare efterfrågas en checklista med vad man ska tänka på, vad som fungerar och inte fungerar och vad som är lämpligt att dela. En modell för att titta på ekonomi i delningsprojekt är också ett önskemål. En del av dessa önskemål hoppas vi att denna rapport svarat på tillsammans med den kompletterande vägledningen som finns att ladda ner på ivl.se.

9. Bilagor

Bilaga 1. Goda exempel på delning

Kommun	Projekt	Om projektet	Område
Danderyd	Reko	Danderyds interna annonsmarknad för återbrukbara saker	Delning, återanvändning
Emmaboda	Möjligheterna s hus	Här finns bland annat en stor secondhandbutik. De säljer bland annat möbler, husgeråd, cyklar, byggmaterial och elektronik	Återanvändning
Eskilstuna	Re:Tuna	En riktig galleria med 10- 12 butiker där saker från returdelen på den intilliggande ÅVCn säljs vidare efter eventuell reparation och uppfräschning.	Återanvändning, mötesplats
Göteborg	Folder juridik delning	Kretslopp och vatten har tagit fram en folder om vad som gäller juridiskt när man delar	Delning
Göteborg	Kretslopps-parken Alelyckan	Här finns tre försäljningsställen för saker som lämnas för återbruk på återvinningsstationen. Det finns bland annat byggmaterial, cyklar, möbler, husgeråd och kläder	Återanvändning, makerspace, mötesplats
Göteborg	Bytesrum	Hyresvärdar som inför bytesrum får sänkt grovavfallstaxa. Göteborgsstad har tagit fram en folder om hur man skapar bytesrum.	Delning
Göteborg	Dela mer	En utökning av vad bibliotek lånar ut	Utlåning
Göteborg	Green Hack	GreenhackGBG är Göteborgs Stads kanal för hållbara livsstilar. Där finns tips, inspiration och tankar kring vad medborgarna kan göra för att ställa om till en mer hållbar vardag.	Inspiration
Göteborg	Fallfrukt byter ägare	Medborgare kan lämna frukt på återvinningscentraler för att kunna ätas av andra. De som inte går att äta blir biogas.	Delning
Göteborg, Lund m.fl.	Styr och ställ, Lundahoj	Korttidslåning av cyklar utställda på utvalda platser i staden	Utlåning

Göteborg, Örebro och Umeå	Skjutsgruppen	Ett samåkningsverktyg så att medborgarna kan starta egna samåkningsgrupper	Delning
Göteborg	Fixotek (4 ställen runt om i staden)	I Göteborg öppnar fyra nya Fixotek under 2018. De kallas för mini-kretsloppsparkar och kvartersnära återbrukscentraler. Invånarna kommer kunna dela, låna, fixa och laga i olika verkstäder. På två av Fixoteken kommer invånarna även kunna lämna in farligt avfall och mindre volym grovavfall.	Återanvändning, makerspace, mötesplats
Göteborgs regionen	Minimeringsmästarna	Här tävlade hushåll i att minska sina avfallsmängder under ett års tid. Deltagarna träffades på flera tematräffar under året. De fick även utmaningar under året, där ett exempel är klädbytdag.	Inspiration, delning
Halmstad och Växjö	Cykelbibliotek	Tillgängliggör olika typer av cyklar för privatpersoner. Ofta för att se vilken typ av cykel (t.ex. lådcykel eller elcykel) som passar bäst för framtida inköp.	Utlåning
Helsingborgs stad	#pixlapiren	Pixlapiren i Helsingborg är en mötesplats i Helsingborg där kommunen lånar ut yta till medborgarna. Det är Oslopiren i Helsingborg som är uppdelad i rutor, eller pixlar, om tio gånger tio meter. Rutan kan medborgarna låna och göra vad de vill med under en period.	Mötesplats, delning
Järfälla	Återbruka	Järfällas interna annonsmarknad för begagnade möbler och prylar	Delning, återanvändning
Karlstad	Skåpet Tage	Ett skåp som finns på förskolor för att underlätta för föräldrar att byta kläder med varandra. Där kan man lämna och hämta kläder och skor.	Delning
Lerum	Möblerum	Lerums interna annonsmarknad för begagnade möbler och prylar	Delning, återanvändning
Lund	Fixa till återbruk	En kvarternära återbruksbutik där besökare kan laga, reparera och uppgradera saker istället för att slänga. Det ges även poäng om man lämnar saker, poäng som kan användas för att hämta saker från butiken. Det finns en verkstad med möjlighet att sy, snickra och måla.	Återanvändning, makerspace, mötesplats

Malmö	STPLN	STPLN i Malmö erbjuderhåller verkstäder, studior och kontorsplatser för användning. Här jobbar de med makerspace och är paraplyorganisation för flera olika initiativ såsom öppen verkstad, centrum för kreativt återbruk, cykelkök och cykelbibliotek.	Delning, återanvändning, makerspace, mötesplats
Malmö	ReTuren	Alternativ återvinningscentral. Bland annat återbruk och workshops om hur man kan laga varor.	Återanvändning, makerspace
Malmö	Malvin	En intern förmedlingstjänst för Malmö Stad där förvaltningar kan förmedla t.ex. möbler, böcker och hjälpmedel till varandra.	Delning, återanvändning
Malmö	Garaget	En mötesplats och ett stadsområdesbibliotek med utlåning av bl.a. verktyg, spel och maskeradkläder och lokal scen	Mötesplats, utlåning
Stockholm	Bagarmossens resilience center	I Stockholm finns Bagarmossens resilience center där det finns bland annat en lånegarderob, delningsplattform samt gemensam odling.	Mötesplats, delning
Stockholm	Cykelkök	Bagarmossens Cykelverkstad, en verkstad för cyklar	Delning, makerspace
Stockholm och Göteborg	Smarta kartan i Göteborg och Hållbara kartan i Stockholm	En kartläggning av verksamheter inom delningsekonomin. Den har tagit fram i både Göteborg och Stockholm.	Delning, återanvändning, makerspace m.m.
SÖRAB	Portal för återanvändning	Återbrukssida för sina ägarkommuner	Delning, återanvändning
Umeå	Fablab	FabLab står för Fabrication Laboratory. Det är en öppen verkstad med en rad olika digitala produktions- och prototypmaskiner, till exempel 3D-skrivare, en rad symaskiner för olika ändamål, laserskärare och mjukvara för ritningar och mönster.	Återanvändning

Umeå , Malmö, Göteborg & Stockholm	Sharing cities	Ett nationellt program för Sharing Cities. Målen med programmet är att: 1. Utveckla en nationell nod, Sharing Cities Sweden, i syfte att stärka den nationella (och internationella) samverkan och främja ett gott erfarenhetsutbytet samt sätta Sverige på kartan som ett land som aktivt och kritiskt arbetar med delningsekonomi i städer. 2. Utveckla världsledande testbäddar för delningsekonomi i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå.	Delningsekonomi
Umeå kommun, Umeå parkering AB	Grönt parkeringsköp	Genom grönt parkeringsköp får byggherrar en reduktion av p-normen, detta är kopplat till åtaganden som t.ex. bilpool. Dessutom används pengar till en ”mobility management fond” som används bland annat till beteendepåverkan på arbetsplatsen kring mobilitet och resor.	Inspiration, Delning
Upplands Väsby	Reko	Intern annonsmarknad för begagnade möbler och prylar	Delning, återanvändning
Västerås (Mimer)	Sunfleet och cyklar	Det kommunala bostadsbolaget erbjuder kunder två månader gratis medlemskap i Sunfleet. Mimer samlar även in övergivna cyklar som rustas upp och säljs vidare i samarbetet med Cykel Access och Vafab Miljö.	Utlåning, delning
Västra Götalandsregionen	Bytessajten Tage	Intern annonsmarknad för begagnade möbler och prylar	Delning, återanvändning
Ystads kommun	Off2off	Ystads kommuns återanvändningsportal	Delning, återanvändning
Ängelholm	Fröbibliotek	Ett initiativ där medborgare får låna fröer och sedan lämnar in fröer på hösten från de växter som de odlat	Delning
Finns i flertalet kommuner	Fritidsbanken	Ett bibliotek med sport- och fritidsutrustning. Drivs ofta av ideella organisationer.	Delning
Flera kommuner	ReToy	Fler kommuner är med i ReToy där leksaker byter ägare genom leksaksbyteskalas	Delning, mötesplats

Bilaga 2. Enkätfrågor

Frågorna är indelade i tre områden: Delning inom kommunens verksamheter, delning mellan kommun och invånare samt delning nu och i framtiden

Om den som svarar

Namn
Roll
Epost
Telefon

Delning inom kommunens verksamheter

Delningsekonomi inom kommunen innebär att olika delar av kommunal verksamhet ger varandra tillgång till underutnyttjade resurser, med eller utan ekonomisk transaktion. Till exempel att bilpoolen används av fler verksamheter fler delar av dygnet, att inredning från ett kontor görs om och används i en ny skola, att man delar lokaler eller maskiner mellan verksamheter.

1. Vad delar er kommun mellan olika kommunala verksamheter idag? Välj en eller flera:

Arbetslokaler
Verkstäder
Andra ytor (fritext)
Bilar
Cyklar
Andra transportmedel
Verktyg och utrustning
Material
Bygg och inredning
Elektronik
Data
Digitala plattformar
Tid och kompetens
Annat (fritext)

2. Ge exempel på delning av resurser mellan kommunala verksamheter som ni har idag.

Beskriv 1-3 exempel samt ange ev. kontaktperson.
Vad har fungerat bra och varför? (fritext)

3. Varför delar er kommun idag olika typer av resurser mellan kommunala verksamheter? Välj en eller flera:

Resurseffektivt
Miljövänligt
Efterfrågat
Praktiskt/enkelt
Roligt/ stärker kulturen och samhörigheten
Annat (fritext)

4. Vilka hinder har ni stött på för delning mellan era kommunala verksamheter idag? Välj en eller flera:

Juridiska
Ekonomiska
Tekniska
Lågt intresse
Lågt förtroende
Brist på enkelhet
Annat (fritext)

5. Tar ni betalt internt för delande mellan kommunala verksamheter? Välj en:

Ja alltid
Ibland
Nej, det ses som en gemensam resurs som redan är betald

Delning mellan kommun och invånare

Delningsekonomi mellan kommunen och invånare kan innebära att kommunen erbjuder invånare att dela resurser med kommunen, tillgång till lokaler, odlingsmark, verkstäder. Eller att kommunen erbjuder en plattform där invånare kan dela med sig av sina resurser till kommunens verksamheter, läsläsning, språk café, fallfrukt till skolkök. Eller att kommunen stödjer delning mellan invånare genom att erbjuda cykelpool, fritidsbank för utrustning, klädbytdagar.

6. Vad delar ni mellan kommun och invånare idag? Välj en eller flera:

Utbildningslokaler
Verkstäder
Odlingsytor
Andra ytor (fritext)
Bilar
Cyklar
Andra transportmedel
Verktyg och utrustning
Material
Kläder
Elektronik
Digitala plattformar
Tid och kompetens
Annat (fritext)

7. Ge exempel på delning av resurser mellan kommun och invånare som ni har idag.

Beskriv 1-3 exempel samt ange ev. kontaktperson.
Vad har kommunens roll varit? Vad har fungerat bra och varför? *(fritext)*

8. Varför delar ni idag olika typer av resurser mellan kommun och invånare? Välja en eller flera:

Lokal samhörighet
Resurseffektivt
Miljövänligt
Efterfrågat
Praktiskt/enkelt
Annat *(fritext)*

9. Vilka hinder har ni stött på för delning mellan kommun och invånare? Välja en eller flera:

Juridiska
Ekonomiska
Tekniska
Lågt intresse från invånare
Lågt förtroende för insatsen
Brist på enkelhet/ låg användbarhet/
användarvänlighet/ tillgänglighet
Annat *(fritext)*

10. Tar ni betalt för delande mellan kommun och invånare? Välj en:

Ja alltid
Ibland
Nej, det ses som en gemensam resurs som redan är betald

Delning nu och i framtiden

11. Har din kommun undersökt miljöeffekter av delning? Välj en:

Ja
Nej
Vet ej

Om Ja: Du svarade ja. Beskriv kort hur. (fritext)

12. Har din kommun planer på att utveckla delning inom kommunen? Välj en:

Ja
Nej
Vet ej

Om Ja, välj en eller flera:

Mellan kommunala verksamheter
Mellan kommun och invånare
Både mellan kommunala verksamheter och mellan kommun och invånare

13. Finns det stödsystem som varit ett hinder för er när ni velat dela? I så fall vad och hur? Välja en eller flera:

Riktlinjer
Lagar
Praxis
Processer
Mallar
Plattformer
Resurser
Nätverk
Annat *(fritext)*

14. Finns det stödsystem som underlättat för er att dela? I så fall vad och hur? Välja en eller flera:

Riktlinjer
Lagar
Praxis
Processer
Mallar
Plattformer
Resurser
Nätverk
Annat *(fritext)*

Bilaga 3. Intervjufrågor

Under intervjun användes enkätsvaren som underlag och en del frågor var därmed följdfrågor till enkätfrågorna.

- Vad händer i er kommun kring delning? Vilka pågående projekt finns?
- Delandet i Sverige har ökat, vad tror du det beror på?
- Hur startade initiativet att etablera delningsverksamheter inom er kommun?
- Vilka aspekter/faktorer är viktiga för att delningsverksamhet ska lyckas inom kommunal verksamhet?
- Vad har ni fått för respons på era delningsverksamheter? (Från kommunmedarbetare, från invånare, från andra kommuner, andra (t.ex. näringsliv))?
- Har ni några uppsatta mål för kommunens delningsverksamheter?
- Du svarade i enkäten att xx kan vara ett hinder för delningsverksamheten. På vilket sätt?
- Om ni svarat ja i enkäten om att stödsystem kan vara hindrande (stödsystem, exempelvis lagar och regler, nätverk, resurser). Hur hindrar det er i era delningsverksamheter?
- Om ni svarat ja i enkäten om att stödsystem kan vara underlättande: Vilka stödsystem (exempelvis lagar och regler, nätverk, resurser) har hjälpt er i era delningsverksamheter?
- Om ni svarat ja på frågan om att utveckla delning i kommunen, berätta hur: Hur ser du att era delningsverksamheter skulle kunna utvecklas/förbättras?
- Om ni svarat på fråga 3 i enkäten *Varför delar er kommun idag olika typer av resurser mellan kommunala verksamheter?* Vilka nyttor upplever, eller tror du finns, med delningsverksamheterna i er kommun? (nytta för invånare/nytta för kommunen). T.ex. ökad tillgång till produkter och tjänster, fler mötesplatser?
- Om ni svarat ja på frågan om beräknade miljöeffekter av delning: Hur har ni gjort det? Går det att få ta del av resultatet?
- Har ni beaktat rekyleffekter? (Om ja, har de även beräknats?)
- Har ni gjort ekonomiska uppskattningar gällande er delningsverksamhet? Om ja, är det kostnadsbesparande? Om ja, hur mycket? Om nej, vad beror det på?
- Vilka råd skulle ni vilja ge till andra kommuner som funderar på att göra något liknande? Vad behöver man som kommun guidning kring för att jobba mer med delning inom kommunen, och mellan kommun och invånare?

Bilaga 4. Kommuner som enkäten skickades till

Ale	Karlstad	Solna
Askersund	Knivsta	Stockholm
Bollebygd	Kristianstad	Sundbyberg
Borås	Kungsbacka	Sundsvall
Botkyrka	Kungälv	Säffle
Boxholm	Kävlinge	Södertälje Trosa
Burlöv	Laholm	Tyresö
Danderyd	Lekeberg	Umeå
Ekerö	Lerum	Upplands Väsby
Emmaboda	Lidköping	Upplands-Bro
Eskilstuna	Linköping	Uppsala
Falköping	Lomma	Vaggeryd
Falun	Luleå	Vellinge
Finspång	Lund	Värmdö
Gnesta	Lycksele	Västerås
Gotland	Malmö	Växjö
Gävle	Mjölby	Åmål
Göteborg	Möndal	Ängelholm
Hallstahammar	Nacka	Öckerö
Halmstad	Nynäshamn	Örebro
Haninge	Ockelbo	Östersund
Helsingborg	Olofström	Österåker
Huddinge	Oskarshamn	Övertorneå
Håbo	Sala	
Hässleholm	Sandviken	
Hörby	Sigtuna	
Järfälla	Simrishamn	
Jönköping	Skellefteå	
Karlskrona	Sollentuna	

